

โครงการวิจัย

เรื่อง

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในการวัดผลการดำเนินงาน

ของ

ธุรกิจเอสเอ็มอีในประเทศไทย

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุจิตรา ตูดยาเดชาพันธ์

สถาบันนวัตกรรมการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในการวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจเอสเอ็มอีในประเทศไทย” มุ่งเน้นทำการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการรับรู้ทางบัญชีของธุรกิจเอสเอ็มอีซึ่งที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์ และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2545 ถึง 2547 โดยทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 13 (Statements of Financial Accounting Standard [SFAS] No. 13) มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 17 (International Accounting Standards [IAS] No. 17) และมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 29 (Thai Accounting Standard [TAS] No. 29) “การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว”

ผลวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ธุรกิจเอสเอ็มอีในประเทศไทยเกือบทั้งหมดมีวิธีปฏิบัติที่แตกต่างไปจากมาตรฐานการบัญชีทั้ง 3 โดยที่ธุรกิจเอสเอ็มอีของประเทศไทยมีรูปแบบทางกฎหมายที่มีทั้งสัญญาเช่าซื้อ และสัญญาเช่าระยะยาว ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของไทย และมีพัฒนาการมาจากกฎหมายสัญญาของไทย ทั้งนี้ IAS No. 17 และ SFAS No. 13 ไม่ได้กำหนดมาตรฐานการบัญชีเพื่อรองรับการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ในขณะที่ TAS No. 29 ก็ถูกจัดทำขึ้นตาม IAS No. 17 จึงทำให้มาตรฐานการบัญชีไทยไม่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อความเหมาะสมกับแนวปฏิบัติทางธุรกิจเอสเอ็มอีในประเทศไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

โครงการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในการวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจสีเขียวในประเทศไทย” ได้รับความกรุณาจากฝ่ายวิจัย คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้การสนับสนุนโดยได้รับทุนวิจัยทั่วไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิจัย ท่านศาสตราจารย์ ดร. กมลชนก สุทธิวาทนฤพุมิต ที่ให้แรงบันดาลใจและผลักดันให้เกิดงานวิจัยฉบับนี้ และใคร่ขอกราบขอบพระคุณ รองคณบดีฝ่ายวิจัย ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. สุพล คุรงค์วัฒนา และคณบดี ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คนุชา คุณพนิชกิจ ที่กรุณาให้โอกาสและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจนงานวิจัยได้สำเร็จลงอย่างดี

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจเกี่ยวกับธุรกิจสีเขียว และการบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยใคร่ขอน้อมรับคำแนะนำ ดิชม และขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธิตรา ตูลยาเดชานนท์

กันยายน 2549

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
บทแนวคิด	4
ความหมายในมุมมองทางกฎหมาย	6
แนวคิดในการดำเนินธุรกิจ	8
สัญญาเช่าระยะยาวตามแนวคิดทางบัญชี	17
แนวทางปฏิบัติทางบัญชี	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
วิธีวิจัย	28
ขอบเขตการวิจัย	28
ระเบียบวิธีการวิจัย	28
การวิเคราะห์เปรียบเทียบ	30
บทสรุป	64
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	66
ข้อจำกัด	68
ข้อเสนอแนะ	69
บรรณานุกรม	71

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1: ข้อมูลบัญชีการเงินจากงบการเงิน	31
ตารางที่ 1.2: ข้อมูลบัญชีการเงินจากงบการเงิน (ปรับปรุงใหม่)	37
ตารางที่ 2.1: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบดุล	39
ตารางที่ 2.2: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบดุล (ปรับปรุงใหม่)	39
ตารางที่ 3: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบกำไรขาดทุน	41
ตารางที่ 4.1: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน – กลุ่มที่ 1	48
ตารางที่ 4.2: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน (ปรับปรุง) – กลุ่มที่ 1	48
ตารางที่ 4.3: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน – กลุ่มที่ 2	54
ตารางที่ 4.4: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน (ปรับปรุง) – กลุ่มที่ 2	54
ตารางที่ 5.1: ตารางสรุปความเหมือนและความแตกต่าง ของรายการสัญญาเช่าดำเนินงาน – กลุ่มที่ 2	59
ตารางที่ 5.2: ตารางสรุปความเหมือนและความแตกต่าง ของรายการสัญญาเช่าการเงิน – กลุ่มที่ 2	61

บทนำ

ปัญหา ที่มา และเหตุผล

ธุรกิจลีสซิ่งในประเทศไทยประเภทหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี คือ ธุรกิจลีสซิ่งที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์ ทั้งนี้ คู่ธุรกิจจะมีการจัดทำสัญญาที่เรียกว่า “สัญญาเช่าซื้อ” ซึ่งประกอบด้วยคู่สัญญา 2 ฝ่าย กล่าวคือ ฝ่ายผู้ให้เช่าซื้อ และฝ่ายผู้เช่าซื้อ สำหรับผู้ให้เช่าซื้อนั้นจะเป็นการดำเนินกิจการในลักษณะของนิติบุคคล ในขณะที่ฝ่ายผู้เช่าซื้อ อาจเป็นได้ทั้งลักษณะของนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดา

โครงการวิจัยนี้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์เปรียบเทียบการวัดผลการดำเนินงานทางบัญชีการเงินด้วยวิธีการบัญชีที่แตกต่างกัน สำหรับ**ธุรกิจลีสซิ่งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**ซึ่งดำเนินกิจการในลักษณะของนิติบุคคล และถูกจัดให้อยู่ในประเภทสถาบันการเงิน โดยเป็นผู้ให้เช่าซื้อเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์ อนึ่ง การวัดผลการดำเนินงานเกิดจากการสะท้อนของข้อมูลทางบัญชีในส่วนของ “รายได้” และหากผลการดำเนินงานดี ก็จะทำให้เกิดผลที่เรียกว่า “กำไร” ซึ่งจะส่งผลต่อราคาหุ้นของ**ธุรกิจลีสซิ่งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย** รวมทั้งเป็นการนำเสนอการพัฒนาความรู้ทางการบัญชีในเรื่องของการรับรู้รายได้ (Revenue Recognition) ซึ่งเป็นหัวข้อสำคัญสำหรับวัตถุประสงค์ทางการบัญชีเพื่อการวัดผลกำไร (Income Measurement) ที่สมควรนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจของประเทศไทยซึ่งมีสถานะแวดล้อมที่แตกต่างไปจากประเทศอื่น ทั้งนี้ ผลที่ได้จากการวิจัยของโครงการนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาวิชาการทางบัญชีขั้นสูงที่มุ่งเน้นการรับรู้ทางการบัญชีสำหรับธุรกิจเฉพาะอย่าง ดังเช่น ธุรกิจลีสซิ่งที่มีการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์ในประเทศไทย

ในปัจจุบัน มาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 7 “การบัญชีเกี่ยวกับการเช่าซื้อ-ทางด้านผู้ให้เช่าซื้อ” ได้ถูกประกาศยกเลิกไปแล้ว และได้มีการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 29 “การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว” มาใช้แทน โดยเป็นความเข้าใจว่า “การเช่าซื้อ (Hire-Purchase)” คือ “การเช่าระยะยาว (Lease)” ทั้งนี้ การวิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 29 ซึ่งได้มีการปฏิบัติใช้จริงใน**ธุรกิจลีสซิ่งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**

ปัญหาของงานวิจัย คือ ธุรกิจลีสซิ่งในประเทศไทยที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์ มีการใช้วิธีการรับรู้ทางบัญชีวิธีใดบ้างในการวัดผลการดำเนินงาน ภายใต้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เงื่อนไขทางกฎหมาย และประมวลรัษฎากรของไทย?

วัตถุประสงค์

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ทางหลักการบัญชีที่มีการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวปฏิบัติอันเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไป (Generally Accepted Accounting Principles) สำหรับสิ่งแวดล้อมในธุรกิจของประเทศไทย

1. สสำรวจวิธีการรับรู้รายได้ของธุรกิจอิสระซึ่งในประเทศไทยที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์
2. วิเคราะห์ผลของการรับรู้รายได้สำหรับแต่ละวิธีเพื่อสะท้อนการวัดผลการดำเนินงานที่ควรจะเป็น
3. เสนอแนะผลการวิจัยเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีให้เหมาะสม และเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีอันเป็นที่ยอมรับในทางปฏิบัติโดยทั่วไป
4. เพื่อการเปรียบเทียบวิธีการรับรู้ทางการบัญชีสำหรับธุรกิจอิสระซึ่งในประเทศไทยที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์ ภายใต้อสภาพแวดล้อม เงื่อนไขทางกฎหมาย และประมวลรัษฎากรของไทย ว่าควรมีความแตกต่างหรือคล้ายคลึงกับแนวทางการรับรู้ทางบัญชีในต่างประเทศ

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ค้นหาวิจัยจากเอกสารอ้างอิงและมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากรายงานงบการเงินของธุรกิจอิสระซึ่งในประเทศไทยที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์

ขอบเขตของการวิจัย

ธุรกิจอิสระซึ่งในประเทศไทยที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์ ที่มีการจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยจะใช้ข้อมูลในช่วงปี 2545 ถึง 2547

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติทางการบัญชีสำหรับธุรกิจอิสระซึ่งมีการใช้อยู่ในประเทศไทย
2. เพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติทางการบัญชีสำหรับธุรกิจอิสระซึ่งในประเทศไทยที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์
3. เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อธุรกิจอิสระซึ่งของประเทศไทย โดยให้สามารถวัดผลการดำเนินงานที่สะท้อนความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง

4. เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุง พัฒนา และการกำหนดมาตรฐานการบัญชีที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย
5. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องในการนำมาตรฐานการบัญชีไปใช้ปฏิบัติให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย และประเทศที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทแนวคิด

International Finance Corporation (IFC) เป็นบริษัทในเครือของธนาคารโลก (World Bank) ซึ่งทำธุรกรรมให้ทุนหรือให้กู้ยืมแก่ภาคเอกชนของประเทศที่กำลังพัฒนา (Developing Countries) สำหรับการให้กู้ยืมถือได้ว่า IFC เป็นบริษัทที่มีหลักประกันนานาประเทศมากที่สุดในโลกที่บริษัทผู้ขอเงินกู้ได้ทำไว้กับ IFC โดยที่บริษัทฯ ให้การสนับสนุนแก่บริษัทอิสระซึ่งในประเทศที่กำลังพัฒนาถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกประเทศที่กำลังพัฒนา ทั้งนี้ IFC มีแนวคิดที่จะให้ธุรกิจขนาดเล็กและเป็นประเภทธุรกิจใหม่ของประเทศที่กำลังพัฒนาสามารถทำการขยายการลงทุนของตนเองได้ด้วยการทำธุรกรรมอิสระซึ่งแทนการลงทุนด้วยเงินของเจ้าของกิจการหรือการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินและการธนาคาร

ในปี พ.ศ. 2537 ธุรกรรมอิสระที่เกิดขึ้นทั้งโลกคิดเป็นมูลค่า 350,000,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งถือเป็น 1 ใน 8 ของมูลค่าการใช้เงินลงทุนภาคเอกชนทั้งโลก และเป็นที่ได้รับความสนใจจาก Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) สำหรับประเทศในกลุ่มของ OECD ที่มีทั้งหมด 30 ประเทศ การทำธุรกรรมอิสระซึ่งมีปริมาณถึง 1 ใน 3 ของการจัดหาเงินเพื่อการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรของภาคเอกชน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการใช้ธุรกรรมอิสระซึ่งเป็นเครื่องมือทางการเงินที่สำคัญ และจะเพิ่มพูนความสำคัญมากขึ้น เมื่อเทียบกับการใช้แหล่งทุนของเจ้าของกิจการเอง หรือการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินและการธนาคาร เพื่อวัตถุประสงค์ในการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรสำหรับธุรกิจภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง (Small-and Medium-Sized Enterprises (SMEs))

สำหรับประเทศไทย ธุรกิจอิสระซึ่งเริ่มมีเป็นครั้งแรกด้วยความช่วยเหลือของ IFC ด้วยการร่วมลงทุนในปี พ.ศ. 2521 ชื่อ Thai Orient Leasing Co. จำนวน 150,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2534 ชื่อ Ayudhya Devt Leasing I. จำนวน 236,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ และในปี พ.ศ. 2535 ชื่อ Ayudhya Devt Leasing II จำนวน 356,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ

ในปี พ.ศ. 2535 มูลค่าธุรกรรมอิสระซึ่งของ IFC ทั่วโลก คิดเป็น 180 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ โดยที่ในปีถัดมาคือ พ.ศ. 2536 มูลค่าธุรกรรมอิสระซึ่งได้เพิ่มอย่างรวดเร็วเป็น 3 เท่าคือ 560 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ

อีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่านโยบายการส่งเสริมธุรกิจอิสระซึ่งในเชิงการร่วมลงทุนของ IFC กับบริษัทในประเทศต่างๆมีผลทำให้บริษัทเหล่านี้เป็นเจ้าของในสินทรัพย์ถาวรที่ถูกให้เช่าในฐานะผู้ให้เช่า แทนที่จะเป็นบริษัท SMEs ในฐานะผู้เช่าด้วยการทำธุรกรรมอิสระซึ่ง ซึ่งถึงแม้เมื่อมีการจ่ายชำระค่างบ

สัญญาเช่าระยะยาว หากไม่ได้มีการระบุในสัญญาเช่าระยะยาวให้มีการโอนกรรมสิทธิ์ของสินทรัพย์ที่ให้เช่า กรรมสิทธิ์ดังกล่าวก็ยังคงเป็นของผู้ให้เช่า ถ้าสินทรัพย์เป็นประเภทที่ดิน อาคาร สินทรัพย์เหล่านี้ก็เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ให้เช่า (Lessor) โดยที่ผู้ร่วมถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว ทั้งโลกคือ IFC นั่นคือสหรัฐอเมริกา นั่นเอง ในขณะที่หากเป็นการปล่อยสินเชื่อ (Finance) แก่บริษัทที่ต้องการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร วันหนึ่งเมื่อจ่ายเงินกู้ครบแล้ว สินทรัพย์ถาวรจะเป็นของบริษัทที่ขอสินเชื่อ (แทนการเป็นผู้เช่า) แต่ถ้าเป็นสัญญาเช่าซื้อแล้ว เมื่อสิ้นสุดอายุสัญญาเช่าผู้เช่าจึงจะได้กรรมสิทธิ์ถ้าซื้อสินทรัพย์ที่ได้เช่าไว้มาเป็นสินทรัพย์ของตนในที่สุด ตามนิยามที่ IFC ให้ไว้¹

ในทางตรงกันข้าม ข้อดีของการทำธุรกรรมลีสซิ่ง คือ การทำให้ธุรกิจ SMEs ที่ใหม่และไม่มีประวัติทางการเงินสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้เร็วขึ้น แทนที่จะต้องมาติดเงื่อนไขการขอสินเชื่อที่เข้มงวดของธนาคารที่ขึ้นอยู่กับธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งถ้ามองในแง่ดีจะเห็นได้ว่า IFC พยายามให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถดำเนินธุรกิจได้ถึงแม้ว่าจะขาดเงินทุน ขาดโอกาสที่จะขอสินเชื่อ เนื่องจากเป็นธุรกิจใหม่ ขาดความน่าเชื่อถือก็ตาม นอกจากนั้นแล้ว กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเช่าระยะยาว (แทนการขอกู้) ไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการขอสินเชื่อที่เกี่ยวข้องกับธนาคารที่ต้องป้องกันความเสี่ยง (เพราะผูกพันกับเรื่องภาระของผู้ฝากเงิน) และธุรกิจลีสซิ่งถูกจัดเป็น “ธุรกิจสถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร (Non-Bank Financial Institutions [NBFIs])” ทำให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการด้านเอกสารต่ำ การทำลีสซิ่งมักมีเอกสารทางธุรกรรมที่น้อยกว่าการขอสินเชื่อทั่วไป และทำให้การดำเนินการทางเอกสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งถือเป็นข้อดีทั้งด้านธุรกิจลีสซิ่งในฐานะผู้ให้เช่าที่เป็นผู้ให้เช่า และธุรกิจ SMEs ในฐานะผู้กู้ที่ทำการเช่า

สำหรับประเทศไทย ธุรกิจลีสซิ่งด้านเช่าซื้อรถยนต์มีความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องในช่วงระหว่างปี 2545 – 2547 โดยอ้างอิงจากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งนำเสนอโดยบริษัท ตะวันออกพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน) ข้อมูลดังกล่าวแสดงถึงจำนวนเงิน ให้กู้ยืมสำหรับธุรกรรมเช่าซื้อรถยนต์เป็น 79,327.90 ล้านบาท 137,203.30 ล้านบาท และ 175,336.80 ล้านบาท ในปี 2545 2546 และ 2547 ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นอัตราการเจริญเติบโตเมื่อเทียบกับปีฐาน 2545 เท่ากับ 72.96 % สำหรับปี 2546 และ 121.03 % สำหรับปี 2547 นอกจากนั้นแล้ว ข้อดีอีกประการของการเป็นธุรกิจลีสซิ่งคือ ความคล่องตัวในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้กู้ยืมได้เอง เพราะธุรกิจลีสซิ่งถูกจัดเป็น NBFIs จึงทำให้ธุรกิจประเภทนี้ไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยดังเช่นบริษัทเงินทุนทั่วไปซึ่ง

¹ International Finance Corporation [IFC]. *Leasing In Emerging Markets*. The World Bank. Washington, D.C. 1996, p.7.

ถือเป็นสถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลา หลังจากครึ่งปีแรกของปี 2546 เป็นต้นมา ปัจจัยเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยที่ลดลงมาเป็นระดับเฉลี่ยที่ 2.5 % - 3.5 % ต่อปี ซึ่งมีส่วนมาจากการแข่งขันของธุรกิจสินเชื่อที่สูงขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจสินเชื่อซึ่งเกิดรายได้ใน ส่วนของดอกเบี้ยรับจากการปล่อยสินเชื่อลดลง และทำให้การเจริญเติบโตจากธุรกิจสินเชื่อซึ่งในเชิง จำนวนเงินให้กู้ยืมไม่สะท้อนผลกำไรของธุรกิจสินเชื่อเท่าที่ควร² นั้นหมายถึงไม่เป็นไปตามประมาณ การที่คาดไว้ล่วงหน้า

ความหมายในมุมมองทางกฎหมาย

สัญญาเช่าซื้อ และสัญญาเช่าระยะยาว เป็นรูปแบบทางกฎหมาย (Legal Form) ที่นักบัญชีควร รับรู้ดังนี้

กฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการให้เช่าซื้อ และการให้เช่าแบบสินเชื่อ (เช่าระยะยาว)

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
2. พรบ. การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522
3. ประกาศ ธปท. เรื่องการอนุญาตให้ ธพ. ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบสินเชื่อ

ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการให้เช่าซื้อ

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจให้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็น ธุรกิจที่ควบคุมสัญญา

ความเหมือนของสัญญาเช่าซื้อ และสัญญาเช่าระยะยาวคือ จะต้องมีการจัดทำเป็น สัญญา กรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ตกเป็นของผู้ให้เช่าซื้อ หรือผู้ให้เช่า และเงินที่ผู้เช่าซื้อ หรือผู้เช่าได้ชำระ ไปแล้ว ผู้ให้เช่าซื้อ หรือผู้ให้เช่ายึดเงินนั้นไว้ได้

สำหรับความแตกต่างระหว่างสัญญาเช่าซื้อ และสัญญาเช่าระยะยาว เป็นดังนี้

สัญญาเช่าซื้อ

สัญญาเช่าระยะยาว

- ผู้ให้เช่าซื้อ ให้คำมั่นว่า จะขาย หรือ จะให้กรรมสิทธิ์กับผู้เช่าซื้อ

- ผู้ให้เช่า อาจไม่ให้คำมั่นว่า จะขาย หรือ จะให้กรรมสิทธิ์

² บริษัท คะวันออกพาณิชย์สินเชื่อ จำกัด (มหาชน) แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) สิ้นสุดวันที่ 31

สัญญาเช่าซื้อ

- สัญญาที่ทำขึ้นอาจบอกเลิกสัญญาได้

(Cancelable)

- ถ้าผู้เช่าซื้อผิดสัญญา ผู้ให้เช่าซื้อไม่สามารถเรียกเก็บเงินที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระนั้นจากผู้เช่าซื้อได้ (เพราะถือว่ายังไม่ได้ใช้ไม่ได้เช่า)สินทรัพย์ต่อไป

สัญญาเช่าระยะยาว

- สัญญาที่ทำขึ้นห้ามยกเลิกสัญญา

(Non Cancelable)

- ถ้าผู้เช่าผิดสัญญา ผู้ให้เช่ามีสิทธิเรียกเก็บเงินที่คงค้างอยู่ตลอดอายุสัญญาเช่า เพราะสัญญาเป็นแบบห้ามยกเลิกสัญญา

เนื่องจาก สัญญาเช่าระยะยาว เน้นเรื่องของการห้ามยกเลิกสัญญา (Non Cancelable) เป็นสำคัญ ในขณะที่สัญญาเช่าซื้อนั้น ผู้เช่าซื้อ สามารถบอกเลิกสัญญาได้ทุกเวลา ดังนั้น สัญญาเช่าซื้อ จึงไม่เหมือนกับ สัญญาเช่าระยะยาว ในส่วนของสาระสำคัญทางกฎหมาย กล่าวคือ การห้ามยกเลิกสัญญาของสัญญาเช่าระยะยาวเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้หลักการบันทึกบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาวในประเทศไทยเป็นประเภทสัญญาเช่าระยะยาวแบบการให้กู้เงินโดยตรง (Direct Financing Lease) ได้อย่างที่ระบุไว้สำหรับผู้ให้เช่า หรือที่เรียกว่าประเภทสัญญาเช่าการเงิน (Financial Lease) แต่ถ้าสามารถยกเลิกสัญญาได้ เช่น สัญญาเช่าซื้อ ก็จะบันทึกได้เพียงประเภทสัญญาเช่าดำเนินงาน (Operating Lease) เท่านั้น คือ รับรู้การเช่าเป็นคร่าวๆ หรือวงๆ ไป

นอกจากนั้นแล้ว สำหรับสัญญาเช่าซื้อ กฎหมายไทยได้ให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการทำสัญญาระหว่างธุรกิจกับผู้บริโภคที่ผ่านมานั้น ธุรกิจจะเป็นผู้ที่มีอำนาจต่อรองสูงกว่าผู้บริโภค จึงมักจะกำหนดข้อสัญญาไปในทางที่ได้เปรียบผู้บริโภคในทุกกรณีซึ่งถือได้ว่าเป็นการกำหนดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ทำให้มีการแก้ไขเพื่อให้ผู้ที่มีอำนาจในการทำสัญญาทางธุรกิจกำหนดสัญญาไปในทางเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภคน้อยลง โดยประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค 2522 ให้ธุรกิจให้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2543 เป็นต้นไป³

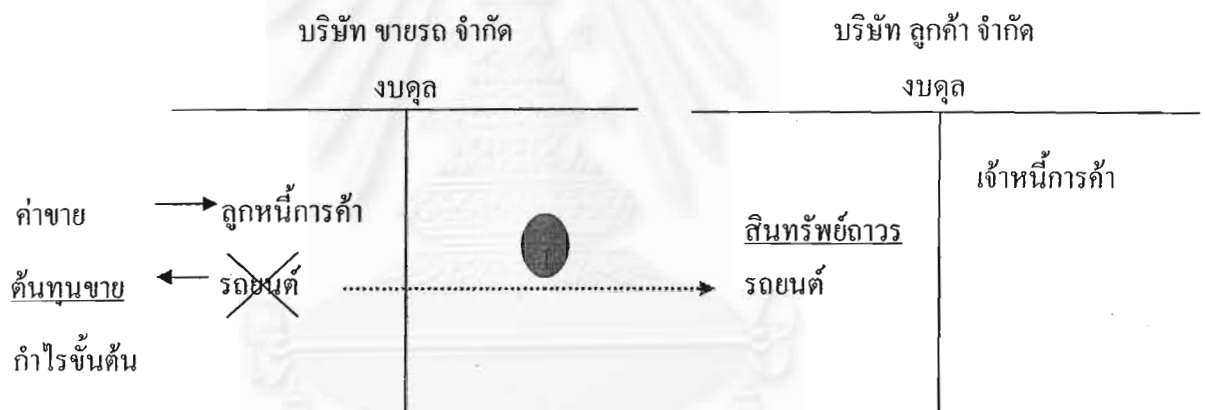
³ อรุณศรี ศรีชูชาติ. สัญญาเช่าซื้อรถยนต์ในทางปฏิบัติ รายงานการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพกฎหมายชั้นสูง สถาบันวิชาชีพกฎหมายชั้นสูง สภาทนายความ 2542 หน้า 55

แนวคิดในการดำเนินธุรกิจ

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจสีซึ่งเกี่ยวกับรถยนต์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเน้นเฉพาะสินทรัพย์ที่เป็นรถยนต์ซึ่งถูกนำมาดำเนินธุรกรรมสัญญาเช่าระยะยาวเพื่อใช้ในการอธิบายต่อไป

การดำเนินธุรกิจโดยทั่วไปของธุรกิจซื้อขายไปที่มีสินค้าเป็นรถยนต์ ย่อมก่อให้เกิดรายได้จากค่าขาย และได้รับชำระค่าขายได้หลายวิธี ได้แก่ วิธีขายสด วิธีขายเชื่อ และวิธีขายผ่อนส่ง กรณีตัวอย่างข้างล่างตามรูปภาพที่ 1 เป็นการแสดงให้เห็นการดำเนินธุรกิจที่ บริษัท ขายรถ จำกัด ได้รับรู้ค่าขายด้วยวิธีขายเชื่อสำหรับสินค้าที่เป็นรถยนต์ให้กับ บริษัท ลูกค้า จำกัด ซึ่งมีผลทำให้เกิดรายการ “ลูกหนี้การค้า” ในงบดุลของ บริษัท ขายรถ จำกัด และเกิดรายการ “เจ้าหนี้การค้า” พร้อมไปกับการมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้นคือ รถยนต์ ในงบดุลของ บริษัท ลูกค้า จำกัด

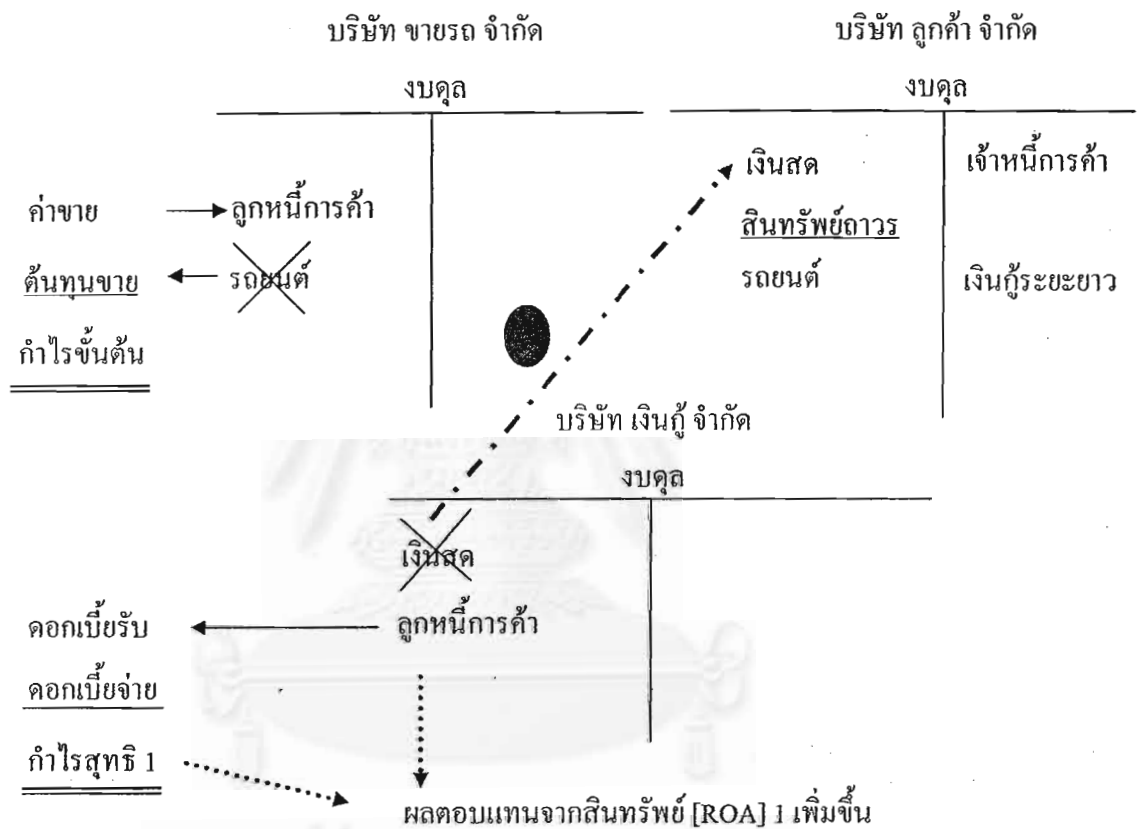
รูปภาพที่ 1

การขายเชื่อข้างต้นตามรูปภาพที่ 1 ถือว่าบริษัท ขายรถ จำกัด ต้องรับความเสี่ยงในการที่ส่งมอบรถยนต์ให้กับ บริษัท ลูกค้า จำกัด แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินสดกลับมาสำหรับค่าขายสินค้า นอกจากนั้นแล้ว สภาพคล่องสำหรับเงินสดของบริษัทก็จะไม่ดีเท่าที่ควรเนื่องจากการขายเชื่อแทนการขายสดทำให้ไม่มีเงินสดหมุนเวียนเข้าสู่ธุรกิจเมื่อเทียบกับการขายสด ด้วยเหตุผลเหล่านี้ จึงทำให้เกิดธุรกิจประเภทที่เรียกว่า สถาบันการเงินที่เอื้ออำนวยในการปล่อยสินเชื่อให้กับลูกค้า ดังแสดงในรูปภาพที่ 2 โดยที่ให้ชื่อว่า บริษัท เงินกู้ จำกัด ซึ่งทำการให้กู้เป็นเงินสดแก่ บริษัท ลูกค้า จำกัด ทั้งนี้ บริษัท ลูกค้า จำกัด จะถูกรับรู้เป็น “ลูกหนี้การค้า” ในงบดุลของ บริษัท เงินกู้ จำกัด (แทนบริษัท ขายรถ จำกัด) โดยที่ลูกหนี้การค้าดังกล่าวจะก่อให้เกิดรายได้ที่เรียกว่า “ดอกเบี้ยรับ” แก่บริษัท เงินกู้ จำกัด หากเงินสดที่ปล่อยสินเชื่อไปนั้นเป็นเงินที่มีต้นทุนที่เรียกว่า “ดอกเบี้ยจ่าย” ส่วนต่างที่เหลือ คือ “กำไรสุทธิ 1”

สำหรับบริษัท ลูกค้า จำกัด จะมีเงินสดเพิ่มขึ้นในกิจการโดยเกิดจากการกู้ยืมจากบริษัท เงินกู้ จำกัด มีผลทำให้งบดุลของบริษัท ลูกค้า จำกัด แสดงรายการเงินสดที่เพิ่มขึ้นพร้อมกับรายการหนี้สิน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะใช้เวลาคืนเงินกู้เป็นเวลานานกว่าหนึ่งงวดบัญชี จึงทำให้มีการรับรู้เป็นรายการ “เงินกู้ระยะยาว”

รูปภาพที่ 2

บริษัท เงินกู้ จำกัด จะวัดผลการดำเนินงานได้จาก “อัตราส่วนวัดความสามารถในการหากำไร (Profitability Ratio)” ที่เป็นตัวชี้วัดประเภทอัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio) โดยอัตราส่วนที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับใช้สำหรับวัดผลการดำเนินงานสำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ คือ “ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Assets [ROA])” ซึ่งเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่าง กำไรสุทธิ (Net Income [NI]) ที่ได้มาจากการใช้สินทรัพย์ (Assets)

สูตรการคำนวณหาค่าผลตอบแทนจากสินทรัพย์ [ROA] เป็นดังนี้

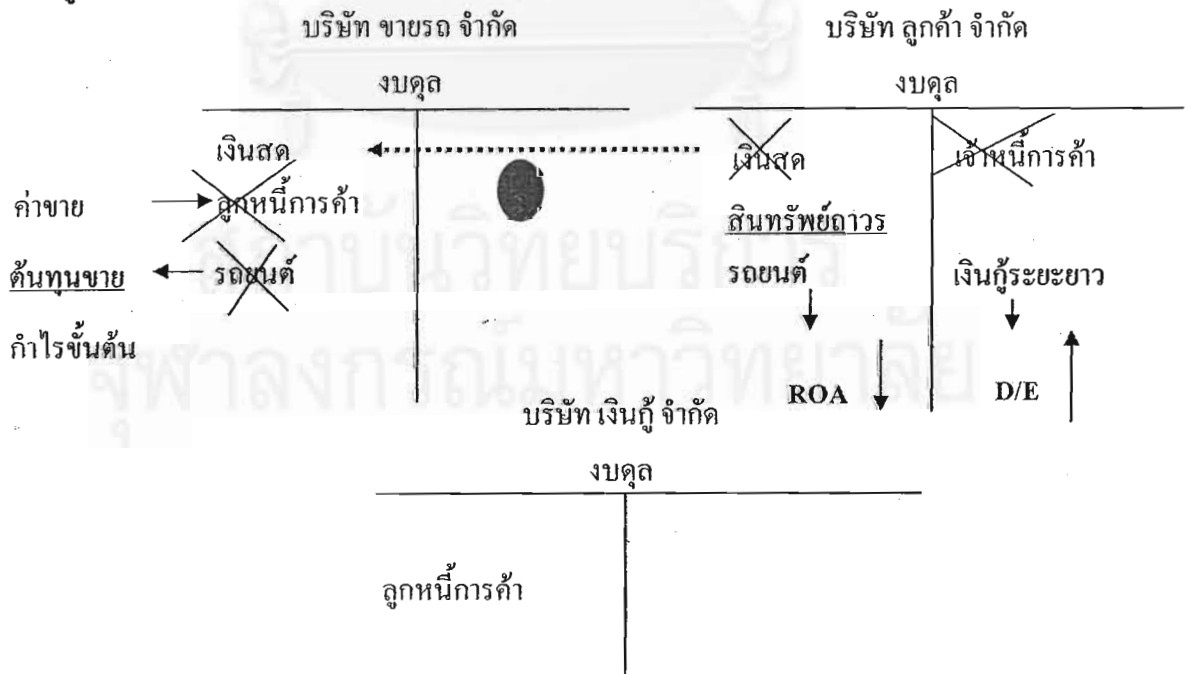
$$\text{ผลตอบแทนจากสินทรัพย์} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์}}$$

ตามหลักการแล้ว ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ [ROA] หากมีค่าสูง แสดงว่าผลการดำเนินงานของธุรกิจดี

ทั้งนี้ สำหรับธุรกิจที่ปล่อยสินเชื่อเช่น บริษัท เงินกู้ จำกัด เงินสดที่นำไปให้กู้แก่ บริษัท ลูกค้า จำกัด ถูกรับรู้เป็นเงินลงทุน (Investment) ประเภทสินทรัพย์ (Assets) ที่สมควรถูกนำมาเปรียบเทียบหาความสามารถในการสร้างผลกำไรสุทธิที่ได้รับจากการลงทุนในเงินสดที่ได้ปล่อยสินเชื่อไป ดังนั้น เมื่อธุรกิจปล่อยสินเชื่อมากขึ้น และทำให้กำไรสุทธิสูงขึ้น รวมทั้ง ROA สูงขึ้นด้วย โดยที่ธุรกิจนี้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ก็น่าที่จะพบว่าราคาหุ้น (Stock Price) ของธุรกิจดังกล่าวสูงขึ้นด้วย ในที่นี้คือ บริษัท เงินกู้ จำกัด ตามที่ได้มีงานวิจัยไว้ของ Ball & Brown (1968)

รูปภาพที่ 3 แสดงผลของอัตราส่วนทางการเงินสำหรับบริษัท ลูกค้า จำกัด หลังจากการกู้ยืมเงินจากบริษัท เงินกู้ จำกัด

รูปภาพที่ 3

ในทางตรงข้ามกับบริษัท เงินกู้ จำกัด สำหรับบริษัท ลูกค้า จำกัด เมื่อมีการกู้ยืมเงินมาเพื่อซื้อสินทรัพย์ ในที่นี้คือ รถยนต์ และนำเงินสดที่กู้ยืมมาไปจ่ายชำระแก่บริษัท ขายรถ จำกัด มีผลทำให้เจ้าหนี้การค้าซึ่งเป็นหนี้สินหมุนเวียนลดลง แต่ทำให้เกิดหนี้สินระยะยาวเพิ่มขึ้น และในช่วงแรกของการลงทุนในสินทรัพย์ที่ซื้อมา สินทรัพย์ดังกล่าวอาจยังไม่สามารถสร้างผลกำไรสุทธิได้มากพอเมื่อเทียบกับจำนวนเงินลงทุนในสินทรัพย์ดังกล่าว ผลที่ตามมาคือการวัดผลการดำเนินงานในส่วนของอัตราส่วนวัดความสามารถในการหากำไรที่เรียกว่า ROA อาจต่ำลงจากเดิมก่อนที่จะมีการลงทุนในสินทรัพย์นั้น รวมทั้งหากคำนึงถึงกลุ่มอัตราส่วนวัดความสามารถในการชำระหนี้ (Long-Term Debt-Paying Ability Ratio) สำหรับอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity Ratio) คือ หนี้สิน (Debt [D]) หารด้วยทุน (Equity [E]) หรือ D/E จะพบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน [D/E] กลับสูงขึ้น ดังที่ได้นำเสนอในรูปภาพที่ 3 ในหน้าถัดไป ดังนั้น การที่บริษัท ลูกค้า จำกัด สร้างภาระผูกพันด้วยการเกิดเงินกู้ยืมระยะยาว และนำเงินดังกล่าวไปลงทุนในสินทรัพย์ถาวร จึงส่งผลให้อัตราส่วนทางการเงินหลายตัวแสดงผลลดลงจากเดิม ทำให้หลายบริษัทดังเช่น บริษัท ลูกค้า จำกัด ลดความต้องการที่จะลงทุนในสินทรัพย์ถาวรด้วยวิธีการกู้ยืมเงินระยะยาว รวมทั้งการทำให้บริษัท ลูกค้า จำกัด ละเลยการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ถาวรหากไม่มีเงินทุนหมุนเวียนที่เพียงพอ และไม่ต้องการที่จะถูกประเมินผลการดำเนินงานที่ลดลงจากค่า ROA ที่ต่ำลง

จากผลที่แสดงในรูปภาพที่ 1 2 และ 3 จะเห็นได้ว่าการดำเนินธุรกิจซื้อมาขายไป ประกอบกับธุรกิจการปล่อยสินเชื่อแบบการกู้ยืมเงินนั้น มีผลบางประการในแง่ลบที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกันอยู่ และสามารถสรุปได้ดังนี้

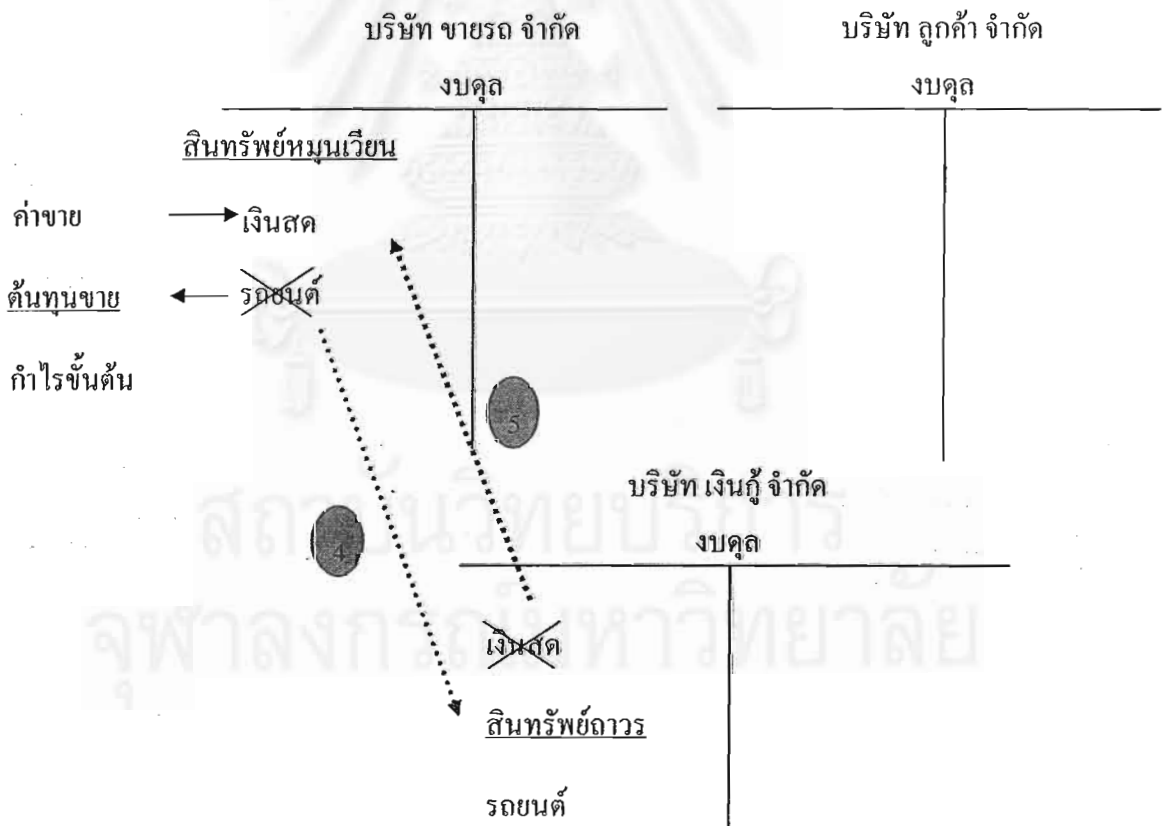
1. บริษัท ลูกค้า จำกัด มีค่า ROA ที่ต่ำลง และ D/E ที่สูงขึ้น ทำให้ลดความต้องการที่จะเพิ่มการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร
2. บริษัท เงินกู้ จำกัด จะพบกับปัญหาที่ว่า เมื่อมีการปล่อยสินเชื่อทำให้เกิดความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการที่กรรมสิทธิ์ในสินค้า ในที่นี้คือ รถยนต์ ตกเป็นของบริษัท ลูกค้า จำกัด โดยผู้ให้กู้มักจะให้มีการทำหลักประกันเพื่อป้องกันความเสี่ยง แต่หากเกิดการผิดนัดชำระเงินกู้ บริษัท เงินกู้ จำกัด ต้องเป็นฝ่ายดำเนินการทางกฎหมายเพื่อทำการยึดคืนสินทรัพย์คือ รถยนต์ ที่เป็นหลักประกันให้กลับมาเป็นกรรมสิทธิ์ของบริษัท เงินกู้ จำกัด ทั้งนี้ บริษัท เงินกู้ จำกัด ต้องเสียทั้งเวลา และค่าใช้จ่ายต่างๆเมื่อมีการผิดนัดชำระเงินกู้ ดังนั้น กระบวนการที่จะปล่อยสินเชื่อจึงต้องมีความเข้มงวดมากเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงต่างๆที่จะเกิดขึ้นจากการปล่อยสินเชื่อ

3. บริษัท ขายรถ จำกัด จะเผชิญกับสถานะที่บริษัท ลูกค้า จำกัด ลดความต้องการที่จะซื้อสินค้า ทำให้ขาดโอกาสในการสร้างยอดขายได้เพิ่มขึ้น และหากมีการขายเชื่อให้กับบริษัท ลูกค้า จำกัด การที่บริษัท เงินกู้ จำกัด จะปล่อยสินเชื่อให้กับบริษัท ลูกค้า จำกัด ก็เป็นไปได้ด้วยความเข้มงวด ทำให้โอกาสที่บริษัท ขายรถ จำกัด จะได้รับชำระเงินสดจากค่าขายเชื่อก็เป็นไปได้ลำบากมากขึ้น เพราะโอกาสที่บริษัท ลูกค้า จำกัด จะขอกู้ได้จากบริษัท เงินกู้ จำกัด เป็นไปได้ยากขึ้น

ตามเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น แนวคิดในการดำเนินธุรกิจจึงเกิดการพัฒนาขึ้นเป็นธุรกรรมที่เรียกว่า “ธุรกิจลีสซิ่ง” โดยนักธุรกิจมองว่าเป็นทางออกเพื่อแก้ปัญหาข้างต้น ซึ่งจะนำเสนอในรูปแบบที่ 4 และ 5

รูปภาพที่ 4

บริษัท ลูกค้า จำกัด จะชำระเงินสดประจำงวดเป็นรายการค่าเช่าจ่าย และถูกรับรู้ที่บริษัท ลีสซิ่ง จำกัด เป็นรายการค่าเช่ารับ โดยที่จำนวนเงินดังกล่าวประกอบด้วยส่วนของเงินต้นและดอกเบี้ยรับ เสมือนกับการให้กู้เงินโดยตรงนั่นเอง ในลักษณะของสัญญาเช่าระยะยาว (Lease) เช่นนี้ ซึ่งทำให้บริษัท ลีสซิ่ง จำกัด ลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นถ้าเป็นการปล่อยสินเชื่อ เพราะกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ถาวรเป็นของบริษัท ลีสซิ่ง จำกัด หากบริษัท ลูกค้า จำกัด ไม่ชำระเงินประจำงวดเป็นเวลาถึงงวดที่ได้ตกลงกันได้ บริษัท ลีสซิ่ง จำกัด ก็จะสามารถยึดรถยนต์ที่เป็นสินทรัพย์ถาวรของตนกลับมาได้โดยไม่ต้องดำเนินคดี ความทางกฎหมายแต่อย่างใด อนึ่ง เนื่องจากบริษัท ลีสซิ่ง จำกัด มีการรับรู้สินทรัพย์ถาวรในงบดุลของตน ผลที่ตามมาคือ ภาระที่ต้องรับรู้รายการค่าเสื่อมราคา-รถยนต์เพื่อการวัดผลที่เป็นกำไรสุทธิ 2 เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่ถูกเรียกว่าค่าเช่ารับนั่นเอง ทั้งนี้ ค่า ROA 2 ที่วัดได้จะแตกต่างไปจากค่า ROA 1 ที่ควรจะเป็นหากการดำเนินธุรกิจเป็นแบบการให้กู้โดยตรง อีกนัยหนึ่งคือ $ROA\ 2 < ROA\ 1$

ผลกระทบด้านภาษี

นอกจากนั้นแล้ว ประมวลรัษฎากรไทยได้มีข้อกำหนดให้การทำสัญญาเช่าระยะยาว โดยที่ผู้ทำสัญญาเช่าระยะยาว ฝ่ายที่เรียกว่า “ผู้เช่า” ได้รับประโยชน์ทางภาษีในส่วนของกรรับรู้รายการค่าเช่าจ่าย เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการคำนวณลดฐานกำไรสุทธิที่จะต้องเสียภาษีนิติบุคคล พร้อมกับสามารถรับรู้ภาษีซื้อจากค่าเช่าจ่ายเพื่อการขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มได้อีกด้วย

ในทางตรงกันข้าม หากแทนที่จะเป็นการเช่าระยะยาว บริษัท ลูกค้า จำกัด ทำรายการซื้อรถยนต์ (ประเภทรถยนต์นั่งที่ไม่เกิน 10 ที่นั่ง) ประมวลรัษฎากรไม่อนุญาตให้ทำการขอคืนภาษีซื้อที่เป็นภาษีมูลค่าเพิ่มจากการซื้อรถยนต์ โดยให้ทำการรับรู้ภาษีซื้อนี้เป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนรถยนต์ซึ่งเป็นสินทรัพย์ถาวร อย่างไรก็ตาม เมื่อทางบัญชีจะทำการรับรู้ค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ถาวรที่เป็นรถยนต์ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการรับรู้ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าเสื่อมราคาโดยลดกำไรสุทธิเพื่อการประหยัดภาษี ประมวลรัษฎากรอนุญาตให้บริษัทดังกล่าวคิดค่าเสื่อมราคาของรถยนต์ที่ซื้อมาได้ไม่เกินจำนวนเงิน 1 ล้านบาท ดังนั้น แรงจูงใจเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นแรงกระตุ้นที่จะส่งผลให้ธุรกิจลีสซิ่งมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

สำหรับด้านผู้ให้เช่า ประมวลรัษฎากรไทยอนุญาตให้นำรายการค่าเสื่อมราคา-รถยนต์หักเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อลดฐานของภาษีเงินได้นิติบุคคล ในขณะที่ IFC ได้สำรวจไว้ว่า ประเทศเกาหลีมีนโยบายสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ให้เช่าโดยมีการอนุญาตให้หักรายการ “ดอกเบี้ยรับ” และรายการ “ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ถาวรที่ให้เช่า” ซึ่งการคำนวณเป็นแบบอัตราเร่ง และทั้งสองรายการจะถูกหักออกจากฐานกำไรที่ใช้ในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล⁴

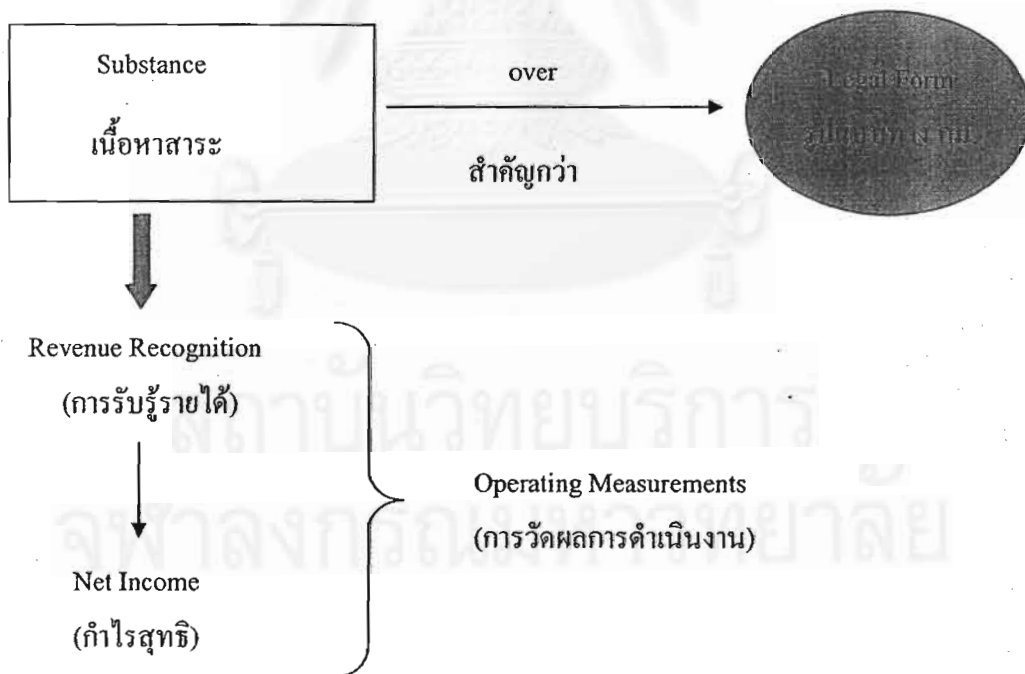
⁴ International Finance Corporation [IFC], p. 9.

แนวคิดทางการบัญชี

ในขณะที่การดำเนินธุรกิจเป็นเรื่องของรูปแบบทางกฎหมาย (Legal Form) คือ บริษัท ลีสซิ่ง จำกัด แสดงบทบาทของผู้ให้เช่า (Lessor) ทำสัญญาให้เช่าระยะยาว ในลักษณะของสัญญาเช่าระยะยาว หรือ สัญญาเช่าซื้อ แต่แท้ที่จริงแล้วบริษัท ลีสซิ่ง จำกัดก็คือธุรกิจปล่อยสินเชื่อกู้เงินโดยตรง ด้วยเหตุนี้ แนวคิดทางการบัญชี (Accounting Conceptual Framework) มีหลักการที่ว่า บัญชีจะยึดหลักของเนื้อหาสาระสำคัญกว่ารูปแบบทางกฎหมาย (Substance over Legal Form) เพื่อก่อให้เกิดการรับรู้ทางบัญชีที่ถูกต้องตามสมควรกับการดำเนินงานที่แท้จริงของธุรกิจ ซึ่งหมายถึง การวัดผลการดำเนินงาน (Operating Measurements) ที่ประกอบด้วยการรับรู้รายได้ (Revenue Recognition) และนำไปสู่การรับรู้กำไรสุทธิ (Net Income) ในที่สุด

รูปภาพที่ 6

แนวคิดทางการบัญชี (Accounting Conceptual Framework)

ดังเช่นในกรณีของบริษัท ลีสซิ่ง จำกัด จะเห็นว่าที่จริงแล้วคือ บริษัท เงินกู้ จำกัด ที่ประกอบธุรกิจประเภทให้กู้โดยตรง (Direct Financing Type) และถ้าทำการรับรู้ทางบัญชีเพื่อวัดผลการดำเนินงานเปรียบเทียบระหว่างความเป็นธุรกิจเงินกู้ และธุรกิจลีสซิ่งแล้ว ค่า ROA 1 (ซึ่งเกิดจากการรับรู้ทางบัญชีแบบการให้กู้เงิน) ย่อมแตกต่างจาก ค่า ROA 2 (ซึ่งทำการรับรู้ทางบัญชีแบบการให้เช่าระยะยาว) ทั้งนี้ นักบัญชีจะวัดผลโดยยึดหลักของเนื้อหาสาระเป็นสำคัญ

คำศัพท์ที่ใช้โดยธนาคาร โลก (World Bank)

สัญญาเช่าการเงิน (Financial lease) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการให้กู้ยืมเงินอีกวิธีหนึ่ง โดยผู้ให้เช่าจะให้ผู้เช่าทำการระบุสินทรัพย์ถาวรที่ต้องการใช้ ต่อจากนั้นผู้ให้เช่าจะทำการซื้อสินทรัพย์ถาวรนั้นเพื่อให้เช่าแก่ผู้เช่า โดยการคิดราคาค่าเช่ารวมกันทั้งสิ้นจะเท่ากับเงินต้น (ที่ใช้ไปในการซื้อสินทรัพย์ถาวร) รวมกับดอกเบี้ยรับ ทั้งนี้ การที่ผู้ให้เช่านำเงินต้นไปซื้อสินทรัพย์ถาวรแทนผู้เช่าจึงเสมือนการที่ผู้ให้เช่าปล่อยสินเชื่อให้กู้ยืมเงินแก่ผู้เช่าเพื่อนำไปซื้อสินทรัพย์ถาวร นั่นเอง (สินทรัพย์ถาวรประเภทนี้ มักจะเป็นกลุ่มสังหาริมทรัพย์ หรือสินทรัพย์ถาวรที่มีมูลค่าสูง เช่น เครื่องจักรขนาดใหญ่ และเครื่องบิน เป็นต้น)

สัญญาเช่าดำเนินงาน (Operating lease) เป็นการให้เช่าสินทรัพย์ถาวรหนึ่งๆที่มีอยู่แล้วในองค์กรให้กับผู้เช่าหลายราย เช่น การให้เช่ายานพาหนะของธุรกิจรถเช่า โดยช่วงเวลาที่ให้เช่ามีระยะเวลาที่สั้นกว่าระยะเวลาที่ให้เช่าของสัญญาเช่าการเงิน

สัญญาเช่าซื้อ (Hire-purchase) เป็นทางเลือกสำหรับการให้สินเชื่อแก่สินทรัพย์ถาวรที่ต้องการจะซื้อโดยธุรกิจเอกชน ซึ่งส่วนใหญ่ธุรกิจเอกชนที่ขอสินเชื่อจะมีการจ่ายเงินค่างานเป็นจำนวนมาก เช่น 30% ของมูลค่าสินทรัพย์ถาวร และส่วนที่เหลือผู้ให้สินเชื่อจะทำการซื้อสินทรัพย์ถาวรมาและจัดทำเป็นลักษณะของสัญญาเช่า ในทำนองเดียวกับสัญญาเช่าการเงินข้างต้น โดยผู้ให้เช่ามีแนวคิดในการปล่อยสินเชื่อเช่นเดียวกัน และเมื่อสิ้นอายุสัญญาเช่าซื้อ ผู้เช่ามีวัตถุประสงค์ที่จะซื้อสินทรัพย์ถาวรดังกล่าวมาเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง

(สินทรัพย์ถาวรประเภทนี้ มักจะเป็นกลุ่มสังหาริมทรัพย์ หรือสินทรัพย์ถาวรที่มีมูลค่าไม่สูงมากสินทรัพย์ถาวรที่นิยมทำเป็นสัญญาเช่าซื้อคือ ยานพาหนะประเภทต่างๆ)

สัญญาเช่าระยะยาวตามแนวคิดทางบัญชี

สัญญาเช่าระยะยาว (Lease) คือ การทำธุรกรรมที่มีผลทางกฎหมายในรูปแบบของสัญญา เพื่อทำการเช่าสินทรัพย์ถาวร (Fixed Assets) เป็นระยะเวลาที่มากกว่าหนึ่งงวดบัญชี ทั้งนี้ คู่สัญญาประกอบด้วย 2 ฝ่าย กล่าวคือ ฝ่ายผู้ให้เช่า (Lessor) สำหรับผู้ให้เช่านั้นจะเป็นการดำเนินกิจการในลักษณะของนิติบุคคล (ตัวอย่างสำหรับผู้ให้เช่าในประเทศไทย ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี คือ ธุรกิจอีสต์ซึ่งที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์) และฝ่ายผู้เช่า (Lessee) ในขณะที่ฝ่ายผู้เช่า อาจเป็นได้ทั้งลักษณะของนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดา

สำหรับกรณีคำศัพท์ “การเช่า” ที่รู้จักกันสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. การเช่าระยะสั้น (Rent)
2. การเช่าระยะยาว (Lease)
3. การเช่าซื้อ (Hire-Purchase)

สัญญาเช่าระยะยาวที่จะอธิบายต่อไปนี้จะเปรียบเทียบระหว่างมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 13 (Statements of Financial Accounting Standard [SFAS] No. 13 ปี พ.ศ. 2519) โดย Financial Accounting Standards Board [FASB] มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 17 (International Accounting Standards [IAS] No. 17 ปี พ.ศ. 2546 ฉบับปรับปรุง) และมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 29 (Thai Accounting Standard [TAS] No. 29 ปี พ.ศ. 2546 ฉบับปรับปรุง) “การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว” (ซึ่งเป็นมาตรฐานที่จัดทำขึ้นโดยการยึดหลักจาก IAS No. 17) แต่สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจะเน้นหลักการที่มาจาก SFAS No. 13 เนื่องจาก SFAS No. 13 เป็นต้นแบบของการบัญชีเกี่ยวกับสัญญาเช่าระยะยาว และมีเนื้อหาครอบคลุมธุรกรรมต่างๆของสัญญาเช่าระยะยาวมากที่สุด

สัญญาเช่าระยะยาวถูกจำแนกออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ

1. สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease) ซึ่งมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 29 ใช้คำศัพท์ว่า “สัญญาเช่าการเงิน (Financial Lease)”
2. สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการดำเนินงาน (Operating Lease) ซึ่งมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 29 ใช้คำศัพท์ว่า “สัญญาเช่าการดำเนินงาน (Operating Lease)”

การบัญชีเกี่ยวกับสัญญาเช่าระยะยาวใช้หลักแนวความคิดทางการบัญชี (Conceptual Framework) ในเรื่องของ “เนื้อหาสาระสำคัญกว่ารูปแบบทางกฎหมาย (Substance Over Legal Form)” โดยดูจากเนื้อหาสาระของสัญญาเช่าระยะยาวว่าจะจำแนกธุรกรรมที่เกิดจากสัญญาเช่าระยะยาวฉบับนั้นๆ เป็น สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease) โดยที่ไม่คำนึงถึงหลักฐานอันเที่ยงธรรม (Objectivity) ตามรูปแบบทางกฎหมายที่มีการจัดทำเป็นสัญญาเช่าระยะยาว

การรับรู้ทางการบัญชีเกี่ยวกับสัญญาเช่าระยะยาว สามารถจำแนกออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. การรับรู้ทางการบัญชีเกี่ยวกับสัญญาเช่าระยะยาว สำหรับด้านผู้เช่า (Lessee)
2. การรับรู้ทางการบัญชีเกี่ยวกับสัญญาเช่าระยะยาว สำหรับด้านผู้ให้เช่า (Lessor)

การรับรู้ทางการบัญชีเกี่ยวกับสัญญาเช่าระยะยาว สำหรับด้านผู้เช่า (Lessee)

สัญญาเช่าระยะยาวในส่วนของผู้เช่า (Lessee) สามารถจำแนกการรับรู้ทางการบัญชีออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease)
2. สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการดำเนินงาน (Operating Lease)

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในการจำแนกว่า สัญญาเช่าระยะยาวใดเป็น สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease) หรือ สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการดำเนินงาน (Operating Lease) สำหรับด้านผู้เช่า มี 4 เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1. สัญญาเช่าระยะยาวมีการระบุเงื่อนไขให้กรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ที่เช่าระยะยาวถูกโอนส่งมอบไปให้กับผู้เช่า ณ วันสิ้นสุดอายุของสัญญาเช่าระยะยาว
2. สัญญาเช่าระยะยาวมีการระบุเงื่อนไขให้ผู้เช่ามีสิทธิ์เลือกที่จะตัดสินใจซื้อในราคาต่ำกว่าราคายุติธรรมที่ควรจะเป็นในอนาคตเมื่อจะต้องทำการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญ เรียกว่า “Bargain Purchase Option” ซึ่งการตัดสินใจซื้อสินทรัพย์ที่เช่าระยะยาวจะเกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดอายุสัญญาเช่า (สำหรับมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 29 ได้กำหนดราคาคงกล่าวไว้ให้เท่ากับหรือน้อยกว่าร้อยละ 5 ของราคายุติธรรม โดยประมาณของสินทรัพย์ ณ วันที่สิทธิ์การเลือกที่จะซื้อ ได้นั้นมีผลบังคับใช้)
3. อายุของสัญญาเช่าระยะยาวเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 75 ของอายุการใช้งานที่เหลืออยู่ทางเศรษฐกิจของสินทรัพย์ที่เช่าระยะยาว (มาตรฐานการบัญชีของไทยเป็นร้อยละ 80)
4. มูลค่าปัจจุบัน (Present Value) ของ “จำนวนเงินขั้นต่ำที่ต้องจ่ายตามสัญญาเช่าระยะยาว (Minimum Lease Payments [MLP])” เท่ากับหรือมากกว่า 90% ของราคายุติธรรม (Fair Value) ของสินทรัพย์ที่เช่าระยะยาว ณ วันที่ทำสัญญาเช่าระยะยาว

อนึ่ง จำนวนเงินสำหรับ MLP คือ จำนวนเงินค่างวดของลูกหนี้ที่ลูกหนี้บันทึกในบัญชี Lease (Payments) Receivable (ซึ่งเท่ากับเงินต้นบวกดอกเบี้ย)

หากสัญญาเช่าระยะยาวที่กำลังพิจารณาเข้าหลักเกณฑ์เพียงข้อใดข้อหนึ่งใน 4 ข้อ ก็จะต้องทำการรับรู้สัญญาเช่าระยะยาวนั้นเป็น สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease) และหากสัญญาเช่าระยะยาวไม่เข้าข่ายข้อหนึ่งข้อใดเลยใน 4 ข้อข้างต้น ก็ให้ทำการรับรู้สัญญาเช่าระยะยาวนั้นเป็น สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการดำเนินงาน (Operating Lease)

การรับรู้ทางการบัญชีเกี่ยวกับสัญญาเช่าระยะยาว สำหรับด้านผู้ให้เช่า (Lessor)

สัญญาเช่าระยะยาวในส่วนของผู้ให้เช่า (Lessor) สามารถจำแนกการรับรู้ทางการบัญชีออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease)

1.1. สัญญาเช่าระยะยาวแบบการให้กู้เงินโดยตรง (Direct Financing Lease) โดยที่ผู้ให้เช่าจะถูกระบุว่าเป็นการดำเนินธุรกิจที่คล้ายคลึงกับการทำธุรกิจให้กู้ยืมเงิน ทำให้เกิดรายรับประเภท “คอกเบียร์รับ” ที่เกิดจากการทำสัญญาเช่าระยะยาว หากใช้รายรับประเภท “ค่าเช่า” แต่อย่างใด

1.2. สัญญาเช่าระยะยาวแบบการขาย (Sales-Type Lease) สำหรับผู้ให้เช่าประเภทนี้ จะเกิดรายรับ 2 รายการด้วยกัน กล่าวคือ

- 1) กำไรขั้นต้น ซึ่งเกิดจากผลต่างระหว่างมูลค่าต้นทุนของสินทรัพย์ที่ให้เช่าเช่าระยะยาว กับราคาที่กำหนดเป็นมูลค่าของการให้เช่าระยะยาวนั้น เรียกอีกนัยหนึ่ง ก็คือ ราคาขาย นั่นเอง
- 2) คอกเบียร์รับ ซึ่งเกิดจากการที่ผู้ให้เช่ายินยอมให้ผู้เช่าทยอยจ่ายเงินที่ควรจะได้รับทั้งหมดจากการได้สินทรัพย์ไปใช้ (เสมือนการซื้อสินทรัพย์) มาทำการตัดแบ่งรับเป็นงวดๆ เรียกเป็น “ค่าเช่า” แทนที่จะเป็นเงินค่างวดที่เกิดจากการขายผ่อนส่ง ทั้งนี้ การรับเงินที่ชำระออกไปเป็นงวดๆ จึงมีการคำนวณคิด “คอกเบียร์รับ” ที่เกิดจากการรับเงินช้ากว่าที่ควรจะเป็นไปตามปกติ

2. สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการดำเนินงาน (Operating Lease)

สำหรับ หลักเกณฑ์ในการจำแนกว่า สัญญาเช่าระยะยาวใดเป็น สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease) หรือ สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการดำเนินงาน (Operating Lease) ในส่วนของผู้ให้เช่า ประกอบไปด้วยเงื่อนไข 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ส่วนของเงื่อนไข 4 ข้อ เช่นเดีวระดับค้ำของให้เช่า

1. สัญญาเช่าระยะยาวมีการระบุเงื่อนไขให้กรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ที่เช่าระยะยาวถูกโอนส่งมอบ ไปให้กับผู้เช่า ณ วันสิ้นสุดอายุของสัญญาเช่าระยะยาว
2. สัญญาเช่าระยะยาวมีการระบุเงื่อนไขให้ผู้เช่ามีสิทธิ์เลือกที่จะตัดสินใจซื้อในราคาต่ำกว่าราคายุติธรรมที่ควรจะเป็นในอนาคตเมื่อจะต้องทำการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญ เรียกว่า “Bargain Purchase Option” ซึ่งการตัดสินใจซื้อสินทรัพย์ที่เช่าระยะยาวจะเกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดอายุสัญญาเช่า (สำหรับมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 29 ได้กำหนดราคาดังกล่าวไว้ให้เท่ากับหรือน้อยกว่าร้อยละ 5 ของราคายุติธรรมโดยประมาณของสินทรัพย์ ณ วันที่สิทธิ์การเลือกที่จะซื้อ ได้นั้นมีผลบังคับใช้

3. อายุของสัญญาเช่าระยะยาวเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 75 ของอายุการใช้งานที่เหลืออยู่ทางเศรษฐกิจของสินทรัพย์ที่เช่าระยะยาว (มาตรฐานของไทยเป็น ร้อยละ 80)
4. มูลค่าปัจจุบัน (Present Value) ของ “จำนวนเงินขั้นต่ำที่ต้องจ่ายตามสัญญาเช่าระยะยาว (Minimum Lease Payments)” เท่ากับหรือมากกว่า 90% ของราคายุติธรรม (Fair Value) ของสินทรัพย์ที่เช่าระยะยาว ณ วันที่ทำสัญญาเช่าระยะยาว

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยเงื่อนไขอีก 2 ข้อ ในด้านของผู้ให้เช่า ทั้งนี้ เงื่อนไขต้องครบทั้ง 2 ข้อ จะขาดข้อหนึ่งข้อใดไม่ได้ ดังนี้คือ

1. การเรียกเก็บเงินตามสัญญานี้คาดว่าจะเก็บได้อย่างแน่นอน (Collectability is reasonably predictable) และ
2. ไม่มีรายการที่มีนัยสำคัญ (No important uncertainties) เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ให้เช่าซึ่งจะไม่ได้รับชดใช้คืนจากผู้เช่า

หากสัญญาเช่าระยะยาวที่กำลังพิจารณาเข้าหลักเกณฑ์เพียงข้อใดข้อหนึ่งใน 4 ข้อของกลุ่มที่ 1 และครบทั้ง 2 ข้อ สำหรับเงื่อนไขของกลุ่มที่ 2 ก็จะต้องทำการรับรู้สัญญาเช่าระยะยาวนั้นเป็นสัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease) ในทางตรงกันข้าม หากสัญญาเช่าระยะยาวไม่เป็นไปตามเงื่อนไขทั้ง 2 กลุ่มข้างต้น ก็ให้ทำการรับรู้สัญญาเช่าระยะยาวนั้นเป็นสัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการดำเนินงาน (Operating Lease)

ดังนั้น ตามแนวคิดทางบัญชี ธุรกิจที่ดำเนินกิจการเช่าซื้อรถยนต์ ถูกจัดเป็นผู้ให้เช่า (Lessor) ที่ทำสัญญาเช่าระยะยาวได้ 2 ประเภท ประเภทแรก คือ ประเภทสัญญาเช่าระยะยาวแบบการให้กู้เงินโดยตรง (Direct Financing Lease) นั่นคือ ธุรกิจปล่อยสินเชื่อที่มีรายรับหลักประเภท “ดอกเบี้ยรับ” ที่เกิดจากการทำ “สัญญากู้ยืมเงิน” ซึ่งถูกเรียกเป็น “สัญญาเช่าระยะยาว” แทน หากสัญญาเช่าระยะยาวนั้นถูกประเมินตามเงื่อนไขทางบัญชีทั้ง 2 กลุ่มข้างต้นให้เป็นเสมือนสัญญากู้ยืมเงิน โดยสัญญาเช่าระยะยาวเหล่านี้ถูกจัดให้เป็น “สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease)” ตามมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 13 (SFAS No. 13) ซึ่งประเทศไทยเรียกว่า “สัญญาเช่าการเงิน (Financial Lease)” ตามที่ใช้กันจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 17 (IAS No. 17) และที่มาเป็นมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 29 (TAS No. 29) และจะใช้เรียกในงานวิจัยฉบับนี้

ประเภทที่สอง คือ ประเภทสัญญาเช่าดำเนินงาน (Operating Lease) ซึ่งถูกเรียกทั้งใน SFAS No. 13, IAS No. 17 และ TAS No. 29 ตามแนวความคิดทางบัญชี ถึงแม้ว่ารูปแบบทางกฎหมายจะเขียนเป็นสัญญาเช่าระยะยาวก็ตาม ดังนั้น รายรับจากรายการสัญญาเช่าดำเนินงาน จึงถูกให้รับรู้เสมือนเป็นการเช่าสินทรัพย์ถาวร ทำให้เกิดรายการ “ค่าเช่ารับ” ทั้งที่ธุรกิจที่ให้เช่าเหล่านี้มุ่งเน้นดำเนินธุรกิจเพื่อปล่อยสินเชื่อ

แนวทางปฏิบัติทางบัญชี

จากรูปภาพที่ 4 และ 5 การที่บริษัท ลีสซิ่ง จำกัด ได้ทำธุรกรรมสัญญาเช่าระยะยาว (ศัพท์ทางบัญชี) กับบริษัท ลูกค้า จำกัดด้วยรถยนต์ที่บริษัท ลีสซิ่ง จำกัดซื้อมาจากบริษัท ขาจร จำกัด ในมูลค่าทางตลาดอันเที่ยงธรรม (Fair Market Value) (ตาม SFAS No. 13) หรือ ราคายุติธรรม (ตาม TAS No. 29) โดยจะขอสมมุติตัวเลขเท่ากับ 1,200,000 บาท และทำสัญญา ณ วันที่ 1 มกราคม 25X1 บริษัท ลูกค้า จำกัดต้องชำระเงินค่างวด 25% ของมูลค่าทางตลาดอันเที่ยงธรรม เท่ากับ 300,000 บาท ส่วนที่เหลืออีก 900,000 บาท จะเป็นยอดเงินที่ทำสัญญาเช่าระยะยาว

สำหรับประเทศไทย ในกรณีที่เป็นสังหาริมทรัพย์ เช่น รถยนต์ รูปแบบนิติกรรมทางกฎหมายที่จัดทำคือ “สัญญาเช่าซื้อ” แทนที่จะทำเป็นสัญญาเช่าระยะยาว ทั้งนี้ สำหรับจำนวนเงิน 900,000 นั้น ในมุมมองทางธุรกิจของธุรกิจลีสซิ่งคือ สัญญากู้ยืมเงิน แต่สำหรับมุมมองทางบัญชีรายการนี้สามารถถูกรับรู้ทางบัญชีเป็น สัญญาเช่าการเงิน (Financial Lease) หรือ สัญญาเช่าดำเนินงาน (Operating Lease) ตามแต่ที่จะเข้าใจเงื่อนไขทางบัญชีที่ได้อธิบายไปแล้วว่าจะเป็นสัญญาแบบใด โดยที่จะทำให้การวัดผลการดำเนินงานมีความแตกต่างกัน

สัญญาดังกล่าวมีข้อตกลงที่บริษัท ลูกค้า จำกัดจะต้องชำระค่างวดให้กับบริษัท ลีสซิ่ง จำกัด จะเห็นได้ว่าเงินค่างวดประกอบด้วยผลรวมของเงินต้นและดอกเบี้ย หากบริษัท ลีสซิ่ง จำกัด รับรู้สัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาเช่าการเงิน รายรับคือ “ดอกเบี้ยรับ” เท่านั้น แต่หากบริษัทฯ รับรู้สัญญานั้นเป็นสัญญาเช่าดำเนินงานแล้ว รายรับคือ “ค่าเช่ารับ” ซึ่งรวมทั้งจำนวนเงินต้นและดอกเบี้ยไว้ด้วยกัน อนึ่ง ค่าใช้จ่ายของทั้งสองแบบสำหรับการรับรู้ทางบัญชีก็แตกต่างกันไปด้วย อันมีผลให้กำไรสุทธิแตกต่างกันในที่สุด

การเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีระหว่าง SFAS No. 13, IAS No. 17 และ TAS No. 29

คำศัพท์ที่ใช้เรียกประเภทสัญญาเช่าระยะยาว

<u>SFAS No. 13</u>	<u>IAS No. 17</u>	<u>TAS No. 29</u>
Capital Lease (สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน) โดยผู้ให้เช่าเป็นแบบ Direct Financing Lease	Finance Lease	สัญญาเช่าการเงิน
Operating Lease	Operating Lease	สัญญาเช่าดำเนินงาน

ชื่อเรียกของบัญชีในด้านผู้ให้เช่า (Lessor)

	<u>SFAS No. 13</u>	<u>IAS No. 17</u>	<u>TAS No. 29</u>
ประเภทสัญญาเช่าการเงิน			
Lease (Payments) Receivable		ไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะไว้	ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว
Unearned Interest Revenue		Unearned Finance Income	รายได้ดอกเบี้ยที่ยังไม่ได้รับ (จากสัญญาเช่าระยะยาว)
Interest Revenue		ไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะไว้	รายได้ดอกเบี้ย
Interest Receivable		ไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะไว้	ไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะไว้
ประเภทสัญญาเช่าดำเนินงาน			
Accounts Receivable		ไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะไว้	ลูกหนี้การค้า หรือ
Accrued Rent Revenue		ไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะไว้	ค่าเช่าค้างรับ
Rental Revenue		ไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะไว้	ค่าเช่ารับ
Depreciation Expense		ไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะไว้	ไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะไว้
-Leased Assets			
Accumulated Depreciation		ไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะไว้	ไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะไว้
-Leased Assets			

การบัญชีในส่วนของการเงิน

ประเภทสัญญาเช่าการเงิน

SFAS No. 13 ระบุว่า รายการสินทรัพย์ที่ซื้อมาเพื่อให้เช่าระยะยาวควรบันทึกเป็นรายการ “ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว” ซึ่งมีจำนวนเท่ากับเงินลงทุนขั้นต้นตามสัญญาเช่า (Gross Investment)

โดยที่ $Gross\ Investment = MLP + Unguaranteed\ Residual\ Values$

Minimum Lease Payments [MLP] คือ จำนวนเงินขั้นต่ำที่ต้องจ่ายตามสัญญา (ซึ่งเท่ากับเงินต้นบวกดอกเบี้ยทั้งหมดที่จะต้องได้รับตลอดอายุสัญญาเช่าระยะยาว)

Unguaranteed Residual Values คือ มูลค่าคงเหลือที่ไม่ได้รับประกัน

และ “ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว-สุทธิ” คือ เงินลงทุนสุทธิ (Net Investment)

โดยที่ $Net\ Investment = Gross\ Investment - Unearned\ Interest\ Revenue$

Unearned Interest Revenue คือ รายได้ดอกเบี้ยที่ยังไม่ได้รับ

(ข้อพึงสังเกตว่า “ลูกหนี้-สุทธิ” ในกรณีนี้ ไม่เกี่ยวกับ การหักด้วย “ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ”)

ในขณะที่ IAS No. 17 และ TAS No. 29 ระบุว่า รายการสินทรัพย์ที่ซื้อมาเพื่อให้เช่าระยะยาวควรบันทึกเป็นรายการ “ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว” ซึ่งมีจำนวนเท่ากับเงินลงทุนสุทธิ (Net Investment)

สำหรับการรับรู้รายได้ ทั้ง 3 มาตรฐานการบัญชีให้ทำการรับรู้เป็น รายได้ประเภทดอกเบี้ยรับ โดยมีชื่อเรียกตามที่นำเสนอไว้แล้วข้างต้น

ประเภทสัญญาเช่าดำเนินงาน

ทั้ง 3 มาตรฐานการบัญชีให้ทำการรับรู้รายการซื้อสินทรัพย์ถาวรเพื่อให้เช่าระยะยาวโดยบันทึกเป็นรายการ “สินทรัพย์ถาวร” ในงบดุล

สำหรับการรับรู้รายได้ ทั้ง 3 มาตรฐานการบัญชีให้ทำการรับรู้เป็น รายได้ประเภทค่าเช่ารับ โดยมีชื่อเรียกตามที่นำเสนอไว้แล้วข้างต้น

สำหรับรายการ “ค่านายหน้า” ถือเป็นรายการประเภทต้นทุนแรกเริ่มที่เกิดขึ้นโดยตรง (Initial Direct Costs) ซึ่งเกี่ยวข้องกับรายการสัญญาเช่าระยะยาว ทั้ง 3 มาตรฐานให้เลือกได้ว่าจะทำการตัดเป็นค่าใช้จ่ายทันที หรือจะทำการปันส่วนเป็นค่าใช้จ่ายที่หักจากรายได้ตลอดอายุสัญญาเช่าระยะยาวตามสัดส่วนของรายได้ที่รับรู้ ทั้งนี้ ให้ถือปฏิบัติสำหรับทั้งสองประเภทสัญญาเช่าระยะยาว คือ ประเภทสัญญาเช่าการเงิน และประเภทสัญญาเช่าดำเนินงาน

การเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ประเภทสัญญาเช่าการเงิน

SFAS No. 13, IAS No. 17 และ TAS No. 29 ระบุให้หมายเหตุประกอบงบการเงินจะต้องแสดงการคำนวณหา “เงินลงทุนสุทธิ (Net Investment)” ซึ่งทั้งสองมาตรฐานมีรายละเอียดของประเภทรายการเหมือนกัน เพียงแต่ชื่อเรียกทางบัญชีแตกต่างกัน คือ SFAS No. 13 ใช้ชื่อเรียก “Unearned Interest Revenue” ในขณะที่ IAS No. 17 ใช้ชื่อเรียกเป็น “Unearned Finance Income” ทั้งนี้ ผู้วิจัยคิดว่าชื่อเรียกทางบัญชีตาม SFAS No. 13 สะท้อนความเป็นจริงของลักษณะดอกเบี้ยรับมากกว่าชื่อเรียกทางบัญชีของ IAS No. 17

รายละเอียดของการนำเสนอข้อมูลสำหรับหมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นดังนี้

SFAS No. 13

Minimum Lease Payments [MLP]

บวก Unguaranteed Residual Values

หัก Unearned Interest Revenue

Net Investment

IAS No. 17

Minimum Lease Payments [MLP]

บวก Unguaranteed Residual Values

หัก Unearned Finance Income

Net Investment

สำหรับการจำแนกอายุสัญญาเช่าระยะยาวนั้น SFAS No. 13 และ IAS No. 17 ให้ทำการจำแนกเป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้

1. ช่วงเวลาภายใน 1 ปีงวดบัญชี
2. ช่วงระหว่างเวลาที่มากกว่า 1 ปีงวดบัญชี ถึง 5 ปีงวดบัญชี
3. ช่วงเวลาที่มากกว่า 5 ปีงวดบัญชี

ในขณะที่ TAS No. 29 ได้มีการระบุเป็นการพรรณนาดังนี้

ข้อ “60. ณ แต่ละวันที่ของงบดุลควรเปิดเผยเงินลงทุนขั้นต้นในสัญญาเช่าการเงิน และรายได้ทางการเงินที่ยังไม่เกิดขึ้น และมูลค่าคงเหลือที่ไม่ได้รับประกันของทรัพย์สินที่ให้เช่า”

หากตีความแล้ว การเปิดเผยรายการในหมายเหตุประกอบงบการเงินจะเป็นดังนี้

1. เงินลงทุนขั้นต้นในสัญญาเช่าการเงิน (คือ จำนวนเงินขั้นต่ำที่ต้องจ่ายตามสัญญา และมูลค่าคงเหลือที่ไม่ได้รับประกัน
2. รายได้ทางการเงินที่ยังไม่เกิดขึ้น
3. มูลค่าคงเหลือที่ไม่ได้รับประกัน

จะเห็นได้ว่า TAS No. 29 ไม่ได้ระบุให้คำนวณหาค่า เงินลงทุนสุทธิ เหมือน SFAS No. 13 และ IAS No. 17 นอกจากนั้น รายการที่ให้เปิดเผยยังซ้ำซ้อนในส่วนของ “มูลค่าคงเหลือที่ไม่ได้รับประกัน”

ประเภทสัญญาเช่าดำเนินงาน

SFAS No. 13 และ IAS No. 17 ระบุให้หมายเหตุประกอบงบการเงินจะต้องแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนเงินขั้นต่ำที่ต้องจ่ายตามสัญญาเช่าระยะยาว (Minimum Lease Payments [MLP])

รายการต่างๆที่ต้องเปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินมีดังนี้

1. ผู้ให้เช่าควรเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนของสินทรัพย์ถาวรที่ให้เช่า โดยจำแนกตามกลุ่มประเทศสินทรัพย์ถาวร ประกอบกับรายการค่าเสื่อมราคาสะสมของประเภทสินทรัพย์นั้นๆ
2. การเปิดเผยข้อมูลของจำนวนเงินขั้นต่ำที่ต้องจ่ายตามสัญญาเช่าระยะยาว (Minimum Lease Payments [MLP]) ภายใต้สัญญาเช่าระยะยาวประเภทที่ยกเลิกสัญญาไม่ได้ที่จะเกิดขึ้นภายในระยะเวลาข้างหน้า 5 ปีต่อเนื่องกัน โดยทำการแจกแจงเป็นรายปี
3. จำนวนรวมทั้งหมดของ MLP ที่จะได้รับจากการทำสัญญาเช่าระยะยาวที่มีอยู่จนถึงปัจจุบัน

สำหรับ TAS No. 29 นั้นให้ระบุเพียงข้อ 1 นั่นคือ ผู้ให้เช่าควรเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนของสินทรัพย์ถาวรที่ให้เช่า โดยจำแนกตามกลุ่มประเทศสินทรัพย์ถาวร ประกอบกับรายการค่าเสื่อมราคาสะสมของประเภทสินทรัพย์นั้นๆ

สรุปได้ว่า TAS No. 29 มีรายละเอียดที่น้อยและความชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติทางบัญชีน้อยที่สุด รองลงมาคือ IAS No. 17 สำหรับ SFAS No. 13 ถือได้ว่ามีรายละเอียดและเนื้อหาเพื่อแนวทางปฏิบัติทางบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาวมากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Kieso and Weygandt (11th ed., 2004) ได้สรุปไว้ว่าจากการสำรวจธุรกิจที่ทำดีสซิ่ง ในฐานะของผู้ให้เช่าแล้ว ธุรกิจเหล่านี้หากสามารถรับรู้รายการสัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease) ในฐานะที่เป็นผู้ให้เช่าของสัญญาเช่าระยะยาวแบบให้กู้เงินโดยตรง (Direct Financing Lease) หรือที่ประเทศไทยเรียกว่า สัญญาเช่าการเงินแล้ว ผลการดำเนินงานจากการวัดผลทางบัญชีและการเงินที่แสดงในงบการเงินจะดีกว่าผลที่ได้หากการรับรู้เหล่านั้นเป็นลักษณะของสัญญาเช่าดำเนินงาน จึงไม่แปลกใจที่จะเห็นธุรกิจประเภทนี้ในสหรัฐอเมริกามีความต้องการที่จะทำสัญญาเช่าระยะยาวของธุรกิจถูกประเมินตามเงื่อนไขทางบัญชีให้เป็นสัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease) ในฐานะที่เป็นผู้ให้เช่าของสัญญาเช่าระยะยาวแบบให้กู้เงินโดยตรง (Direct Financing Lease)

The Group of Four Plus One (G4+1) ซึ่งเกิดจากความร่วมมือขององค์กรต่างๆระดับชาติที่มีหน้าที่ออกมาตรฐานการบัญชีสำหรับประเทศเหล่านั้น ประเทศในกลุ่ม G4+1 ประกอบด้วย ออสเตรเลีย กานาดา นิวซีแลนด์ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และ the International Accounting Standards Committee กลุ่ม G4+1 ได้เสนอให้มีการปรับเปลี่ยนมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวกับการบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว เนื่องจากเล็งเห็นปัญหาของความแตกต่างที่เกิดจากการวัดผลการดำเนินงานเมื่อเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ทางบัญชีของประเภทสัญญาเช่าการเงิน และประเภทสัญญาเช่าดำเนินงาน ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ผลการดำเนินงานที่วัดได้จากข้อมูลบัญชีไม่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริงของธุรกิจที่ประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวกับการบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว

จากงานวิจัยของ Robert C. Lipe (2001) ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยต่างๆด้านบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาวและการนำเสนอของกลุ่ม G4+1 พบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับบัญชีสัญญาเช่าระยะยาวในส่วนของผู้ให้เช่ามีน้อยมาก กล่าวคือ ตามที่พบมีเพียง 2 เรื่องเท่านั้น เรื่องแรกเป็นของ Shanno and Weil (1976) ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงพรรณนาที่ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้รายได้ของผู้ให้เช่า เรื่องที่ 2 เป็นของ Powers and Revsine (1989) ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับการบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาวของผู้ให้เช่า และมูลค่าคงเหลือที่ได้รับประกัน (Residual Values)

ผลสรุปที่ได้เป็นการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้รายได้ของผู้ให้เช่าสำหรับสัญญาเช่าระยะยาวแบบสัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease) เชิงการให้กู้เงินโดยตรง (Direct Financing Lease) กับแบบสัญญาเช่าดำเนินงาน (Operating Lease) ดังนี้

	<u>สัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน</u> (Capital Lease)	<u>สัญญาเช่าดำเนินงาน</u> (Operating Lease)
<u>ประเภทรายการ</u>	คอกเบียร์รับ	ค่าเช่ารับ
<u>รายได้</u>	หัก ค่าใช้จ่าย	หัก ค่าเสื่อมราคา
<u>หัก ค่าใช้จ่าย</u>	กำไรสุทธิ 1	กำไรสุทธิ 2
<u>กำไรสุทธิ</u>		

งานวิจัยเหล่านั้นพบว่า ในเวลาเดียวกัน กำไรสุทธิ 1 จะให้ผลที่มากกว่า กำไรสุทธิ 2 ในปีแรกของสัญญาเช่าระยะยาว และกำไรสุทธิ 1 จะให้ผลที่น้อยกว่า กำไรสุทธิ 2 ในปีหลังๆของสัญญาเช่าระยะยาว เนื่องมาจากการคิดคอกเบียร์รับแบบ Effective Interest Rate ซึ่งเป็นอัตราคอกเบียร์ที่คำนวณจากฐานของเงินต้นที่ลดลง ดังนั้น ในปีหลังๆของสัญญาเช่าระยะยาว เงินต้นจะคงค้างอยู่น้อยลง ทำให้เมื่อมีการคำนวณคอกเบียร์รับจึงมีผลทำให้จำนวนเงินของคอกเบียร์รับลดน้อยลงกว่าในปีแรกๆซึ่งทำให้ดูเหมือนว่าผลการดำเนินงานคือลดลงในปีหลัง ผลของกำไรต่อหุ้น (Earnings Per Share [EPS]) และราคาหุ้นก็จะสูงในปีต้นๆ แล้วลดลงในปีหลังๆตามไปด้วย ในขณะที่ กำไรสุทธิ 2 ในแต่ละปีจะสม่ำเสมอเท่าๆกันจนถึงสิ้นอายุสัญญาเช่าระยะยาว (หากการคิดค่าเสื่อมราคาเป็น

แบบอัตราเส้นตรง (Straight Line Method) ในกรณีนี้ ผลของกำไรต่อหุ้น (Earnings Per Share [EPS]) และราคาหุ้นจะสม่ำเสมอในทุกๆปี งานวิจัยเหล่านี้สอดคล้องกับ Kieso and Weygandt (11th ed., 2004) ที่สรุปว่าธุรกิจประเภทนี้ในสหรัฐอเมริกามีความต้องการที่จะทำให้สัญญาเช่าระยะยาวของธุรกิจถูกประเมินตามเงื่อนไขทางบัญชีให้เป็นสัญญาเช่าระยะยาวเพื่อการลงทุน (Capital Lease) ในฐานะที่เป็นผู้ให้เช่าของสัญญาเช่าระยะยาวแบบให้กู้เงินโดยตรง (Direct Financing Lease) เนื่องจากราคาหุ้นที่คิดไว้ในช่วงแรกของสัญญาเช่าระยะยาว เมื่อเปรียบเทียบกับผลที่วัดได้ทางบัญชีจากการเลือกใช้วิธีรับรู้ทางบัญชีแบบสัญญาเช่าดำเนินงาน (Operating Lease)

แต่สำหรับประเทศไทยนั้น แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคำนวณดอกเบี้ยรับเป็นแบบ Flat Rate นั่นคือ การคำนวณดอกเบี้ยรับของทุกงวดการชำระเงินมาจากฐานของเงินต้นแรกเริ่มที่ไม่ได้ลดลงเลย ทำให้จำนวนดอกเบี้ยรับที่เกิดขึ้นในทุกงวดเท่ากัน ดังนั้น แนวโน้มของกำไรสุทธิ 1 จึงไม่ได้เป็นไปในลักษณะลดลงต่อปีเหมือนที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา

นอกจากการนำเสนอของกลุ่ม G4+1 และงานวิจัยที่ได้อ้างอิงข้างต้น รายงานของ IFC ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของธนาคารโลก (World Bank) ที่ตั้งสำนักงานอยู่ในสหรัฐอเมริกา ก็แสดงให้เห็นว่า IFC มีนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับ SFAS No. 13 และไม่เห็นด้วยกับ IAS No. 17⁵ หากมาตรฐานการบัญชีเหล่านี้มีผลทำให้ไม่เกิดการส่งเสริมการขายตัวของธุรกิจดีซึ่ง ทำให้มีแรงสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นในการที่จะปรับปรุง SFAS No. 13 และ IAS No. 17 ในขณะที่ประเทศไทยเดินตามรอยของ IAS No. 17 แทนที่จะมีการพัฒนามาตรฐานการบัญชีไทยด้วยการศึกษาข้อดี และข้อเสียของ SFAS No. 13 และ IAS No.17 รวมทั้งควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของไทยทางธุรกิจ เงื่อนไขทางกฎหมาย และประมวลรัษฎากรของไทย

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยดังเช่นที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้จึงยังมิได้มีการศึกษามาก่อน และทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะค้นหาความรู้เพิ่มเติมสำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับบัญชีสัญญาเช่าระยะยาวในส่วนของผู้ให้เช่าที่มีอยู่น้อยมาก

⁵ International Finance Corporation [IFC], p. 14.

บทวิธีวิจัย

เนื่องจากการวัดผลการดำเนินงานด้วยข้อมูลทางบัญชีการเงินเป็นสิ่งที่ผู้ใช้งบการเงินให้ความสำคัญเพราะมีหลักฐานอันเที่ยงธรรม และการวัดผลดังกล่าวเกิดจากการใช้มาตรฐานการบัญชีอันเป็นที่ยอมรับในทางปฏิบัติโดยทั่วไป (Generally Accepted Accounting Principles [GAAP]) ด้วยเหตุดังกล่าวงานวิจัยฉบับนี้จึงใช้ข้อมูลจากงบการเงินของบริษัทที่ประกอบธุรกิจสีซึ่งเป็นข้อมูลหลักมาทำการวิเคราะห์ และโดยที่งานวิจัยนี้สนับสนุนผลงานวิจัยในอดีตที่สรุปได้ว่า ผลการดำเนินงานที่ดีแบบต่อเนื่อง กล่าวคือ กำไร จะส่งผลให้ราคาหุ้นของธุรกิจสีซึ่งสูงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น ธุรกิจสีซึ่งจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์จึงจำเป็นที่จะต้องเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ธุรกิจสีซึ่งในประเทศไทยที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์ ที่มีการจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยจะใช้ข้อมูลในช่วงปี 2543 ถึง 2545 มีจำนวนทั้งสิ้น 8 บริษัท

โดยที่ธุรกิจสีซึ่งที่มีการจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้ให้เช่าประเภทสัญญาเช่าระยะยาวแบบการให้กู้เงิน โดยตรง (Direct Financing Lease)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบทางวิชาชีพบัญชีโดยใช้ข้อมูลต่อไปนี้

1. ค้นหาวิจัยจากเอกสารอ้างอิงและมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรฐานการบัญชีไทย (Thai Accounting Standards [TAS]) มาตรฐานการบัญชีสากล (International Accounting Standards [IAS]) และมาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกา (Statements of Financial Accounting Standards [SFAS]) ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวได้ถูกนำเสนอไปแล้วในบทแนวคิด
2. เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากรายงานงบการเงินของธุรกิจสีซึ่งทั้งหมดที่ได้ทำการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยดำเนินการเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์ สำหรับปี 2545 – 2547 จากฐานข้อมูล Set Smart จัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ธุรกิจเอสซีจีที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

รายชื่อบริษัทซึ่งประกอบธุรกิจเอสซีจีที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีทั้งสิ้น 8 บริษัทด้วยกัน คือ

<u>ชื่อบริษัท</u>	<u>ตัวย่อ</u>	<u>ตัวย่ออ้างอิง</u> <u>ในงานวิจัยฉบับนี้</u>
1. บริษัท ตะวันออกพาณิชย์เอสซีจี จำกัด (มหาชน)	ECL	1 ECL
2. บริษัท กรู๊ปอีส จำกัด (มหาชน)	GL	2 GL
3. บริษัท ไมค้ำ เอสซีจี จำกัด (มหาชน)	ML	3 ML
4. บริษัท นวลีสซีจี จำกัด (มหาชน)	NVL	4 NVL
5. บริษัท ภัทรเอสซีจี จำกัด (มหาชน)	PL	5 PL
6. บริษัท สแกนดิเนเวียเอสซีจี จำกัด (มหาชน)	SCAN	6 SCAN
7. บริษัท สยามพาณิชย์เอสซีจี จำกัด (มหาชน)	SPL	7 SPL
8. บริษัท ราชธานีเอสซีจี จำกัด (มหาชน)	THANI	8 THANI

ในจำนวน 8 บริษัทนี้ มีอยู่ 3 บริษัทที่เป็นสมาชิกของสมาคมเอสซีจีไทย (ซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 27 บริษัท) โดยจำแนกเป็นกลุ่มสมาชิกสามัญ และกลุ่มสมาชิกวิสามัญ ดังนี้

กลุ่มสมาชิกสามัญ 2 บริษัท คือ

บริษัท ภัทรเอสซีจี จำกัด (มหาชน) [PL]

บริษัท สแกนดิเนเวียเอสซีจี จำกัด (มหาชน) [SCAN]

กลุ่มสมาชิกวิสามัญ 1 บริษัท คือ

บริษัท สยามพาณิชย์เอสซีจี จำกัด (มหาชน) [SPL]

และในจำนวน 8 บริษัทนั้น มีอยู่ 4 บริษัทที่เป็นสมาชิกของสมาคมธุรกิจเข้าซื้อไทย (ซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 32 บริษัท) ดังนี้

กลุ่มบริษัทเงินทุนและธนาคารพาณิชย์ 1 บริษัท คือ

บริษัท สยามพาณิชย์เอสซีจี จำกัด (มหาชน) [SPL] (ของธนาคาร ไทยพาณิชย์)

กลุ่มบริษัทเข้าซื้อสินค้าของบริษัทในเครือ (Captive Market) 1 บริษัท คือ

บริษัท สแกนดิเนเวียเอสซีจี จำกัด (มหาชน) [SCAN] (เป็นบริษัทอันดับที่ 9 ซึ่งมียอดสินค้าเข้าซื้อสูงสุดใน 10 อันดับแรก)

กลุ่มบริษัทเข้าซื้อทั่วไป 2 บริษัท คือ

บริษัท ตะวันออกพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน) [ECL]

บริษัท นวลิศซิ่ง จำกัด (มหาชน) [NVL] (เป็นบริษัทอันดับที่ 8 ซึ่งมียอดสินเชื่อเข้าซื้อสูงสุดใน 10 อันดับแรก)

สำหรับข้อมูลการจัดอันดับนี้เป็นข้อมูลที่จัดทำโดยสำนักนโยบายระบบการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ในส่วนของกำกับดูแลธุรกิจสถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร (Non-Bank Financial Institutions, NBFIs) ซึ่งเป็นข้อมูล ณ สิ้นปี 2547⁶

การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ข้อมูลบัญชีการเงินจากงบการเงิน

ข้อมูลบัญชีที่เกี่ยวกับรายการสัญญาเช่าซื้อ และ/หรือ สัญญาเช่าระยะยาว (ในรูปแบบทางกฎหมาย) มีการนำเสนอในงบการเงิน 2 แหล่งดังนี้คือ

1. งบดุล ในส่วนของบัญชีประเภทสินทรัพย์หมุนเวียน คือ บัญชีลูกหนี้การค้า โดยจะมีการเรียกชื่อที่แตกต่างออกไปจากบัญชีลูกหนี้การค้าตามปกติทั่วไป และบัญชีประเภทสินทรัพย์ถาวรที่มีการให้เช่า (ถ้าเป็นสัญญาเช่าดำเนินงานซึ่งตามมาตรฐานการบัญชีจำเป็นต้องให้มีการรับรู้รายการสินทรัพย์ดังกล่าวเป็น “บัญชีสินทรัพย์ให้เช่า”)
2. งบกำไรขาดทุน ในส่วนของ บัญชีรายได้ โดยจะใช้ชื่อบัญชีเป็น บัญชีรายได้ หรือ บัญชีดอกเบี้ย และบัญชีค่าเสื่อมราคา-สินทรัพย์ถาวร (ในกรณีที่มีสินทรัพย์ถาวรให้เช่าซึ่งเกิดจากสัญญาเช่าดำเนินงาน)

ในกรณีที่บริษัทใดมีข้อมูลทั้ง งบการเงินรวม และงบการเงินเฉพาะบริษัท ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจาก งบการเงินเฉพาะบริษัท เพราะถือเสมือนว่าเป็นข้อมูลของบริษัทเท่านั้น โดยไม่มีผลกระทบจากการดำเนินงานของบริษัทย่อยเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

ตารางที่ 1.1 ในหน้าถัดไปนำเสนอข้อมูลบัญชีการเงินจากงบการเงินของบริษัททั้ง 8 แห่งที่ประกอบธุรกิจลีสซิ่งและจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

⁶ สำนักนโยบายระบบการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง แนวทางการพัฒนาและกำกับดูแลธุรกิจสถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร (Non-Bank Financial Institutions, NBFIs) หน้า 86-87, 110-111.

ตารางที่ 1.1: ข้อมูลบัญชีการเงินจากงบการเงิน

หน่วย: ล้านบาท

ประเภท	รายการ	2547	2546	เปรียบเทียบ (%)		ค่าเฉลี่ยรวม
				2547	2546	
1 ECL						
สินทรัพย์	ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ-สุทธิ	1043.39	872.31	100.00%	99.99%	99.99%
	ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน-สุทธิ	0.00	0.12	0.00%	0.01%	0.01%
				100.00%	100.00%	100.00%
รายได้	ดอกเบี้ยจากการขายตามสัญญาเช่าซื้อที่รับรัฐ	97.83	94.67	100.00%	99.96%	99.98%
	ดอกเบี้ยที่ถือเป็นรายได้จากสัญญาเช่าการเงิน	0.0009	0.04	0.00%	0.04%	0.02%
				100.00%	100.00%	100.00%
2 GL						
สินทรัพย์	ลูกหนี้เช่าซื้อและขายผ่อนชำระ-สุทธิ	725.68	507.35	100.00%	99.95%	99.97%
	ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน-สุทธิ	0.00	0.26	0.00%	0.05%	0.03%
				100.00%	100.00%	100.00%
รายได้	รายได้จากการให้เช่าซื้อและขายผ่อนชำระ	235.32	214.03	99.99%	99.88%	99.94%
	รายได้สัญญาเช่าทางการเงิน	0.03	0.25	0.01%	0.12%	0.06%
				100.00%	100.00%	100.00%
3 ML						
สินทรัพย์	ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ-สุทธิ	1699.71	803.23	100.00%	100.00%	100.00%
รายได้	รายได้ดอกเบี้ยเช่าซื้อ	195.27	88.55	100.00%	100.00%	100.00%
				100.00%	100.00%	100.00%

ตารางที่ 1.1: ข้อมูลบัญชีการเงินจากงบการเงิน (ต่อ)

หน่วย: ล้านบาท

ประเภท	รายการ	2547	2546	2545	เปรียบเทียบ (%)			ค่าเฉลี่ยรวม
					2547	2546	2545	
4 NVL								
สินทรัพย์	ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ-สุทธิ	2612.41	2,612.99	1,641.62	74.93%	71.75%	77.13%	74.44%
	ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน-สุทธิ	873.98	1,028.87	486.69	25.07%	28.25%	22.87%	25.56%
					100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
รายได้	รายได้จากสัญญาเช่าซื้อ	198.00	176.71	143.36	75.52%	78.37%	88.52%	83.44%
	รายได้จากสัญญาเช่าการเงิน	64.19	48.76	18.60	24.48%	21.63%	11.48%	16.56%
					100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

ตารางที่ 1.1: ข้อมูลบัญชีการเงินจากงบการเงิน (ต่อ)

หน่วย: ล้านบาท

ประเภท	รายการ	2547	2546	2545	เปรียบเทียบ (%)			ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยรวม
					2547	2546	2545		
5 PL									
สินทรัพย์	สินทรัพย์หมุนเวียน								
	ลูกหนี้ค่าเช่าตามสัญญาเช่าดำเนินงาน-สุทธิ	37.19	28.47	19.32	21.09%	20.65%	17.88%	19.87%	
	ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน-สุทธิ	27.69	14.09	42.46	15.70%	10.22%	39.30%	21.74%	
	สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน								
	ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	111.44	95.32	46.25	63.20%	69.13%	42.81%	80.13%	
	- ส่วนที่ครบกำหนดชำระภายในหนึ่งปี								
					100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	
รายได้	ค่าเช่ารับจากสัญญาเช่าดำเนินงาน	1288.75	1001.67	798.55	98.65%	98.52%	98.68%	98.62%	
	รายได้จากสัญญาเช่าการเงิน (ดอกเบี้ยรับ)	17.58	15.01	10.65	1.35%	1.48%	1.32%	1.38%	
					100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	

ตารางที่ 1.1: ข้อมูลบัญชีการเงินจากงบการเงิน (ต่อ)

หน่วย: ล้านบาท

ประเภท	รายการ	2547	2546	2545	เปรียบเทียบ (%)			ค่าเฉลี่ยรวม
					2547	2546	2545	
7 SPL								
สินทรัพย์	ถูกหนีตามสัญญาเช่าซื้อ-สุทธิ	34637.73	26,862.86	19,427.36	96.21%	95.98%	95.46%	95.88%
	ถูกหนีตามสัญญาเช่าระยะยาว-สุทธิ	1,363.92	1,125.33	923.73	3.79%	4.02%	4.54%	4.12%
					100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
รายได้	รายได้จากสัญญาเช่าซื้อ							
	และรายได้ที่เกี่ยวข้อง	2,786.30	2,311.36	1,830.50	97.06%	96.53%	95.97%	96.52%
	รายได้จากสัญญาเช่าระยะยาว							
	และรายได้ที่เกี่ยวข้อง	84.39	83.01	76.84	2.94%	3.47%	4.03%	3.48%
					100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
8 THANI								
สินทรัพย์	ถูกหนีตามสัญญาเช่าซื้อ-สุทธิ	1994.16	1,488.87	767.41	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
					100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
รายได้	รายได้คอกผลจากการให้เช่าซื้อ	180.08	131.50	73.84	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
					100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมโดยยึดแนวทางการรับรู้ทางบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีของประเทศไทยพบว่า ข้อมูลรายการทางบัญชีของบริษัท 5 PL มีรายการทางบัญชีที่เกี่ยวกับสัญญาเช่าระยะยาวอีกหนึ่งบัญชี คือ “บัญชีสินทรัพย์ให้เช่า” ถ้ามีการปรับรายการให้สอดคล้องตามที่ควรจะเป็นคือ “บัญชีสินทรัพย์ให้เช่า” แทนรายการ “บัญชีลูกหนี้ค่าเช่าตามสัญญาเช่าดำเนินงาน” แล้ว จะส่งผลทำให้ข้อมูลบัญชีการเงินจากงบการเงิน สำหรับบริษัท 5 PL ที่ได้แสดงไว้ตามตารางที่ 1.1 มีข้อมูลเปลี่ยนแปลงไปเป็นตารางที่ 1.2 ในหน้าถัดไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1.2: ข้อมูลบัญชีการเงินจากงบการเงิน (ปรับปรุงใหม่)

หน่วย: ล้านบาท

ประเภท	รายการ	2547	2546	2545	เปรียบเทียบ (%)			ค่าเฉลี่ย
					2547	2546	2545	
5 PL (ปรับปรุง)								
สินทรัพย์	สินทรัพย์หมุนเวียน							
	สุกหน้ตามสัญญาเช่าค่านินงาน-สุทธิ	37.19	28.47	19.32	21.09%	20.65%	17.88%	19.8
*	สินทรัพย์ให้เช่า - สุทธิ (สัญญาเช่าค่านินงาน)	3663.76	3,012.05	1,887.92	96.34%	96.50%	95.51%	96.1
	ลูกหน้ตามสัญญาเช่าการเงิน-สุทธิ	11.34	1.17	17.90	0.30%	0.04%	0.91%	0.41%
	สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน							
	ลูกหน้ตามสัญญาเช่าการเงิน	127.79	108.24	70.81	3.36%	3.47%	3.58%	3.8
37	- ส่วนที่ครบกำหนดชำระภายหลังหนึ่งปี							
					100.00%	100.00%	100.00%	100.0
รายได้	ค่ารับจากสัญญาเช่าค่านินงาน	1288.75	1001.67	798.55	98.65%	98.52%	98.68%	98.6
	รายได้จากสัญญาเช่าการเงิน (ดอกเบี้ยรับ)	17.58	15.01	10.65	1.35%	1.48%	1.32%	1.3
					100.00%	100.00%	100.00%	100.0

* สินทรัพย์ให้เช่า เป็นยอดก่อนหัก ค่าเผื่อผลขาดทุนจากมูลค่าลดลง 8.68 ล้านบาท

การรับรู้ทางบัญชีในส่วนของ งบดุล: ประเภทสินทรัพย์

ชื่อบัญชีที่มีการใช้เรียกนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน ดังนี้คือ

ประเภทที่ 1 เป็นการรับรู้สัญญาเช่าดำเนินงาน (Operating Lease) โดยมีชื่อเรียกทางบัญชีดังนี้
บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ
บัญชีลูกหนี้ค่าเช่าสัญญาเช่าดำเนินงาน

ประเภทที่ 2 เป็นการรับรู้สัญญาเช่าการเงิน (Financial Lease) โดยมีชื่อเรียกทางบัญชีดังนี้
บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ
บัญชีลูกหนี้เช่าซื้อและขายผ่อนชำระ
บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน
บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว

จะสังเกตได้ว่า “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” ถูกนำมาใช้เพื่อรับรู้รายการทั้งประเภท สัญญาเช่าดำเนินงาน และ สัญญาเช่าการเงิน โดยเกิดจากสองสาเหตุดังนี้

สาเหตุที่ 1 กรณีที่บริษัทมีทั้งสองประเภทสัญญาในเชิงรูปแบบทางกฎหมาย คือ สัญญาเช่าซื้อ และสัญญาเช่าระยะยาว บริษัทดังกล่าวจะใช้ชื่อ “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” เพื่อแทนความหมายของลูกหนี้สัญญาเช่าดำเนินงาน

สาเหตุที่ 2 กรณีที่บริษัทมีสัญญาประเภทเดียวในเชิงรูปแบบทางกฎหมาย คือ สัญญาเช่าซื้อ บริษัทดังกล่าวจะใช้ชื่อ “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” เพื่อแทนความหมายของลูกหนี้สัญญาเช่าการเงิน ซึ่งอาจเป็นเพราะสัญญาที่ทำกับลูกค้าเป็น สัญญาเช่าซื้อ ในรูปแบบทางกฎหมายจึงทำให้ถูกเรียกตามรูปแบบทางกฎหมายของสัญญา แทนที่จะมีการสื่อตามลักษณะทางบัญชีที่เป็นไปตามเงื่อนไขของ สัญญาเช่าการเงิน ที่ระบุไว้ในมาตรฐานการบัญชีของประเทศไทย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อผู้ใช้งบการเงินทำการเปรียบเทียบข้อมูลจาก “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” ย่อมจะเกิดความสับสนและไม่สามารถสะท้อนประเภทของสัญญาในเชิงเนื้อหาทางบัญชีได้ เพราะชื่อบัญชีที่เหมือนกัน แต่บางบริษัทใช้เพื่อแสดงคุณลักษณะของ สัญญาเช่าดำเนินงาน ในขณะที่บางบริษัทกลับใช้เพื่อแสดงคุณลักษณะของ สัญญาเช่าการเงิน ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวัดผลการดำเนินงานโดยการเปรียบเทียบระหว่างบริษัทต่างๆ ที่ประกอบธุรกิจเดียวกันในประเทศไทยก็จะไม่บังเกิดผลอันควรที่แท้จริงเนื่องมาจากวิธีปฏิบัติที่เป็นอยู่

จากข้อมูลของทั้ง 8 บริษัท (จากตารางที่ 1.1) เมื่อถูกนำมาสรุปในรูปของร้อยละ (%) ระหว่างสัดส่วนของการรับรู้ทางบัญชีที่เป็น สัญญาเช่าดำเนินงาน และ สัญญาเช่าการเงิน จะเป็นดังที่แสดงในตารางที่ 2.1: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบดุล (ในหน้าถัดไป)

ตารางที่ 2.1: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบดุล

รายการบัญชี	1 ECL	2 GL	3 ML	4 NVL	5 PL	6 SCAN	7 SPL	8 THANI
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	99.99%		100.00%	74.44%		82.45%	95.88%	100.00%
ลูกหนี้ค่าเช่าสัญญาเช่าดำเนินงาน					19.87%			
ลูกหนี้เช่าซื้อและขายผ่อนชำระ		99.97%						
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	0.01%	0.03%		25.56%	80.13%	17.55%		
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว							4.12%	

แต่หากใช้ข้อมูลจากตารางที่ 1.2 สำหรับบริษัท 5 PL และบริษัทอีก 7 แห่งยังคงใช้ข้อมูลจากตารางที่ 1.1 แล้ว ผลสรุปในรูปของร้อยละ (%) ระหว่างสัดส่วนของการรับรู้ทางบัญชีที่เป็นสัญญาเช่าดำเนินงาน และสัญญาเช่าการเงิน จะเป็นดังที่แสดงในตารางที่ 2.2: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบดุล (ปรับปรุงใหม่)

ตารางที่ 2.2: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบดุล (ปรับปรุงใหม่)

รายการบัญชี	1 ECL	2 GL	3 ML	4 NVL	5 PL	6 SCAN	7 SPL	8 THANI
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	99.99%		100.00%	74.44%		82.45%	95.88%	100.00%
ลูกหนี้ค่าเช่าสัญญาเช่าดำเนินงาน					96.12%			
ลูกหนี้เช่าซื้อและขายผ่อนชำระ		99.97%						
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	0.01%	0.03%		25.56%	3.88%	17.55%		
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว							4.12%	

การรับรู้ทางบัญชีในส่วนของ งบกำไรขาดทุน: ประเภทรายได้

ชื่อบัญชีที่มีการใช้เรียกนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน ดังนี้คือ

ประเภทที่ 1 เป็นการรับรู้สัญญาเช่าดำเนินงาน (Operating Lease) โดยมีชื่อเรียกทางบัญชีดังนี้
บัญชีรายได้จากสัญญาเช่าซื้อ

บัญชีค่าเช่ารับจากสัญญาเช่าดำเนินงาน

บัญชีรายได้จากสัญญาเช่าซื้อและรายได้ที่เกี่ยวข้อง

ประเภทที่ 2 เป็นการรับรู้สัญญาเช่าการเงิน (Financial Lease) โดยมีชื่อเรียกทางบัญชีดังนี้

บัญชีดอกผลจากการขายตามสัญญาเช่าซื้อ

บัญชีดอกผลที่ถือเป็นรายได้จากสัญญาเช่าการเงิน

บัญชีรายได้จากการให้เช่าซื้อและขายผ่อนชำระ

บัญชีรายได้สัญญาเช่าทางการเงิน

บัญชีรายได้ดอกผลเช่าซื้อ

บัญชีรายได้ดอกผลจากการให้เช่าซื้อ

บัญชีรายได้จากสัญญาเช่าการเงิน

บัญชีรายได้จากสัญญาเช่าระยะยาวและรายได้ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการใช้คำ “.....สัญญาเช่าซื้อ” ถูกนำมาใช้สื่อความหมายทั้งในส่วนของสัญญาเช่าดำเนินงาน และสัญญาเช่าการเงิน ในทำนองเดียวกับเหตุผลที่ได้นำเสนอไปแล้วในส่วนของงบดุล

ตารางที่ 3: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบกำไรขาดทุน ของทั้ง 8 บริษัท ซึ่งเป็นการนำเสนอในลักษณะของร้อยละ (%) ระหว่างประเภทสัญญาเช่าดำเนินงาน และสัญญาเช่าการเงิน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบกำไรขาดทุน

รายการบัญชี	1 ECL	2 GL	3 ML	4 NVL	5 PL	6 SCAN	7 SPL	8 THANI
คอกผลจากการขายตามสัญญาเช่าซื้อ	99.98%							
คอกผลที่ถือเป็นรายได้จากสัญญาเช่าการเงิน	0.02%							
รายได้จากการให้เช่าซื้อและขายผ่อนชำระ		99.94%						
รายได้สัญญาเช่าทางการเงิน		0.06%						
รายได้คอกผลเช่าซื้อ			100.00%					
รายได้คอกผลจากการให้เช่าซื้อ								100.00%
รายได้จากสัญญาเช่าซื้อ				83.44%		84.56%		
ค่าเช่ารับจากสัญญาเช่าดำเนินงาน					98.62%			
รายได้จากสัญญาเช่าการเงิน				16.56%	1.38%	15.44%		
รายได้จากสัญญาเช่าซื้อ-								
และรายได้ที่เกี่ยวข้อง							96.52%	
รายได้จากสัญญาเช่าระยะยาว-								
และรายได้ที่เกี่ยวข้อง							3.48%	

ในเบื้องต้นเมื่อศึกษาจากข้อมูลบัญชีการเงินที่คำนวณเป็นตัวเลขร้อยละที่ได้จากตารางที่ 2 และ 3 จะเห็นได้ว่าบริษัททั้ง 8 สามารถถูกจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1

บริษัทในกลุ่มนี้มีรูปแบบทางกฎหมายในเชิงนิติกรรมเป็น สัญญาเช่าซื้อ (Hire Purchase Contract) แต่ตามมาตรฐานการบัญชีของประเทศไทย คือ สัญญาเช่าระยะยาวที่เรียกว่า สัญญาเช่าการเงิน (Financial Lease)

บริษัทที่ประกอบธุรกิจประเภทสัญญาเช่าซื้อแต่เพียงอย่างเดียว โดยถูกรับรู้ทางบัญชีว่าเป็นประเภทสัญญาเช่าการเงิน มีอยู่ 4 บริษัท (จากจำนวน 8 บริษัท) ดังนี้คือ

บริษัทที่ 1 ECL คือ บริษัท ตะวันออกพาณิชย์ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัทที่ 2 GL คือ บริษัท กรู๊ปลิส จำกัด (มหาชน)

บริษัทที่ 3 ML คือ บริษัท ไมค้ำ ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัทที่ 8 THANI คือ บริษัท ราชธานีลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัทกลุ่มที่ 1 จะมีรายการทางบัญชีดังนี้

	<u>งบดุล</u>	<u>งบกำไรขาดทุน</u>
1 ECL:	บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	บัญชีดอกเบี้ยจากการขายตามสัญญาเช่าซื้อ
2 GL:	บัญชีลูกหนี้เช่าซื้อและขายผ่อนชำระ	บัญชีรายได้จากการให้เช่าซื้อและขายผ่อนชำระ
3 ML:	บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	บัญชีรายได้ดอกเบี้ยเช่าซื้อ
8 THANI:	บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	บัญชีรายได้ดอกเบี้ยจากการให้เช่าซื้อ

ข้อพิงสังเกตคือ ผู้วิจัยได้ทำการหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหมายเหตุประกอบงบทำให้ทราบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 บริษัททั้งสอง กล่าวคือ 1 ECL และ 2 GL ได้มีนโยบายที่จะปล่อยสินเชื่อจากการทำนิติกรรมสัญญาเช่าซื้อเท่านั้น จึงมีผลทำให้รายการที่เกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงินไม่เพิ่มขึ้นอีก และในปี พ.ศ. 2547 บัญชีลูกหนี้ที่เกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงินได้หมดไปเป็นที่สุด ผู้วิจัยจึงได้จัดบริษัททั้งสองอยู่ในประเภทสัญญาเช่าซื้อที่มีลักษณะทางบัญชีเป็นสัญญาเช่าการเงิน บัญชีที่ได้จบไปในปี พ.ศ. 2547 คือ

	<u>งบดุล</u>	<u>งบกำไรขาดทุน</u>
1 ECL:	บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	บัญชีดอกเบี้ยที่ถือเป็นรายได้จากสัญญาเช่าการเงิน
2 GL:	บัญชีลูกหนี้สัญญาเช่าการเงิน	บัญชีรายได้สัญญาเช่าทางการเงิน

สรุปได้ว่าบริษัทในกลุ่มที่ 1 จะยึดจากนิติกรรมที่เป็นรูปแบบทางกฎหมายที่เป็นสัญญาเช่าซื้อ เพื่อแสดงความเป็นสัญญาเช่าการเงินตามมาตรฐานบัญชี แล้วนำคำว่า “บัญชีลูกหนี้สัญญาเช่าซื้อ” มาแสดงในงบดุล ในขณะที่จริงแล้วเป็น “บัญชีลูกหนี้สัญญาเช่าการเงิน” และการรับรู้ในงบกำไร-ขาดทุน แสดงถึงดอกเบี้ยรับที่เกิดจากการปล่อยสินเชื่อจากสัญญาเช่าการเงิน

กลุ่มที่ 2

จากข้อมูลเท่าที่ใช้ตามวิธีวิจัยสำหรับงานวิจัยฉบับนี้ บริษัทในกลุ่มที่ 2 มีรูปแบบทางกฎหมายในเชิงนิติกรรมซึ่งมีทั้งที่เป็นสัญญาเช่าซื้อ (Hire Purchase Contract) และสัญญาเช่าระยะยาว (Lease Contract) โดยมีความเป็นไปได้ที่จะถูกแบ่งเป็น 2 ประเภทตามมาตรฐานการบัญชีของประเทศไทย คือ

1) สัญญาเช่าดำเนินงาน (Operating Lease) สำหรับนิติกรรมประเภทสัญญาเช่าซื้อ (Hire Purchase Contract)

2) สัญญาเช่าการเงิน (Financial Lease) สำหรับนิติกรรมประเภทสัญญาเช่าระยะยาว (Lease Contract)

จากจำนวน 8 บริษัท มีอยู่ 4 บริษัทที่มีการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับสัญญาเช่าดำเนินงาน (ตามนิติกรรมแบบสัญญาเช่าซื้อ (Hire Purchase Contract)) และธุรกิจเกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงิน (ตามนิติกรรมแบบสัญญาเช่าระยะยาว (Lease Contract)) ดังนี้คือ

บริษัทที่ 4 NVL คือ บริษัท นวลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัทที่ 5 PL บริษัท ภัทรลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัทที่ 6 SCAN คือ บริษัท สแกนดิเนเวียลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัทที่ 7 SPL คือ บริษัท สยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัทกลุ่มที่ 2 จะมีรายการทางบัญชีดังนี้

	<u>งบดุล</u>	<u>งบกำไรขาดทุน</u>
4 NVL:	บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	บัญชีรายได้จากสัญญาเช่าซื้อ
	บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	บัญชีรายได้จากสัญญาเช่าการเงิน
5 PL:	บัญชีลูกหนี้ค่าเช่าสัญญาเช่าดำเนินงาน	บัญชีค่าเช่ารับจากสัญญาเช่าดำเนินงาน
	บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	บัญชีรายได้จากสัญญาเช่าการเงิน
6 SCAN:	บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	บัญชีรายได้จากสัญญาเช่าซื้อ
	บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	บัญชีรายได้จากสัญญาเช่าการเงิน
7 SPL:	บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	บัญชีรายได้จากสัญญาเช่าซื้อ-
	บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว	และรายได้ที่เกี่ยวข้อง
		บัญชีรายได้จากสัญญาเช่าระยะยาว-
		และรายได้ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกลุ่มที่ 2 นี้ สามารถจำแนกบริษัทได้เป็น 2 กลุ่มย่อย ตามสัดส่วนร้อยละของประเภทสัญญาเช่าโดยการจำแนกตามมาตรฐานบัญชี คือ สัญญาเช่าดำเนินงาน และสัญญาเช่าการเงิน (จากตารางที่ 2.1)

กลุ่มย่อยที่ 1 จากจำนวน 4 บริษัทในกลุ่มที่ 2 มีอยู่ 3 บริษัทที่มีการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับสัญญาเช่าดำเนินงานมากกว่าการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงิน ดังนี้คือ

บริษัทที่ 4 NVL คือ บริษัท นวลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัทที่ 6 SCAN คือ บริษัท สแกนดิเนเวียลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัทที่ 7 SPL คือ บริษัท สยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)

กลุ่มย่อยที่ 2 จากจำนวน 4 บริษัทในกลุ่มที่ 2 มีอยู่ 1 บริษัทที่มีการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวกับสัญญาเช่าดำเนินงานน้อยกว่าการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงิน คือ

บริษัทที่ 5 PL บริษัท ภัทรลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)

แต่หากศึกษาข้อมูลจากตารางที่ 3 จะเห็นความผิดปกติที่ว่า “บัญชีค่าเช่ารับจากสัญญาเช่าดำเนินงาน” ที่เป็นรายได้จากสัญญาเช่าดำเนินงาน กลับเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดรายได้แก่บริษัทมากเป็น 98.62% เมื่อเปรียบเทียบกับ “บัญชีรายได้จากสัญญาเช่าการเงิน” ที่เป็นรายได้ประเภทดอกเบี้ยรับอันเกิดจากสัญญาเช่าการเงินซึ่งมีเพียง 1.38% เท่านั้น ทำให้ข้อมูลของรายได้ที่เกิดขึ้นดูไม่สมเหตุผลแต่อย่างใดเมื่อมีการเปรียบเทียบกับสัดส่วนด้านบัญชีลูกหนี้ที่เกิดจากสัญญาเช่าระยะยาวทั้งสองประเภท ตามมาตรฐานการบัญชีของประเทศไทย

หากผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากตารางที่ 2.2: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบดุล (ปรับปรุงใหม่) ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลรายการทางบัญชีเพิ่มเติมที่พบว่าบริษัท 5 PL มีรายการทางบัญชีที่เกี่ยวกับสัญญาเช่าระยะยาวอีกหนึ่งบัญชี คือ “บัญชีสินทรัพย์ให้เช่า” โดยเมื่อมีการปรับรายการให้สอดคล้องตามที่ควรจะเป็นตามมาตรฐานการบัญชีของไทยคือ บัญชีสินทรัพย์ให้เช่า แทนรายการ บัญชีลูกหนี้สัญญาเช่าดำเนินงาน จะเห็นว่า 5 PL จะเหมือนกับ กลุ่มย่อยที่ 1 ซึ่งเป็นบริษัทที่มีการดำเนินงานของธุรกิจเกี่ยวกับสัญญาเช่าดำเนินงานมากกว่าอย่างน้อยเป็น 3 เท่าของธุรกิจเกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงิน (ดูตารางที่ 2.2: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบดุล (ปรับปรุงใหม่)) ในที่นี้คือ บริษัท SPL มีการดำเนินงานของธุรกิจเกี่ยวกับสัญญาเช่าดำเนินงานมากเป็น 96.12% เมื่อเปรียบเทียบกับของธุรกิจเกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงินซึ่งมีเพียง 3.88% เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผลที่แสดงจากข้อมูลที่เกิดจากการปรับปรุงใหม่นั้น ทำให้การจำแนกกลุ่มมีความสมเหตุผลเกี่ยวกับสัดส่วนร้อยละที่แสดงในตารางที่ 2.2: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบดุล (ปรับปรุงใหม่) และ ตารางที่ 3: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี – งบกำไรขาดทุน ดังนั้น การจำแนก กลุ่มที่ 2 ให้เป็นกลุ่มย่อยจึงไม่จำเป็นอีกต่อไป

สรุปได้ว่าข้อมูลบัญชีการเงินจากงบการเงินที่ปรากฏในงบการเงินสำหรับธุรกิจอิสระซึ่งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หากมีการจำแนกการดำเนินงานธุรกิจสำหรับสัญญาเช่าระยะยาวตามมาตรฐานการบัญชีของประเทศไทยที่มีการประยุกต์ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันแล้ว การวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยฉบับนี้จึงมีการจำแนกการดำเนินงานธุรกิจอิสระซึ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 บริษัทที่มีการดำเนินงานของธุรกิจอิสระซึ่งเกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงินประเภทเดียว คือ บริษัทที่ 1 ECL คือ บริษัท ตะวันออกพาณิชย์อิสระ จำกัด (มหาชน)
บริษัทที่ 2 GL คือ บริษัท กรุ๊ปอิสระ จำกัด (มหาชน)
บริษัทที่ 3 ML คือ บริษัท ไมเคิล อิสระ จำกัด (มหาชน)
บริษัทที่ 8 THANI คือ บริษัท ราชธานีอิสระ จำกัด (มหาชน)

กลุ่มที่ 2 บริษัทที่มีการดำเนินงานของธุรกิจอิสระซึ่งทั้งสองประเภท คือ สัญญาเช่าดำเนินงาน และสัญญาเช่าการเงิน โดยที่การดำเนินงานธุรกิจเกี่ยวกับสัญญาเช่าดำเนินงานมากกว่าการดำเนินงานธุรกิจเกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงิน คือ บริษัทที่ 4 NVL คือ บริษัท นวอิสระ จำกัด (มหาชน)
บริษัทที่ 5 PL บริษัท ภัทรอิสระ จำกัด (มหาชน)
บริษัทที่ 6 SCAN คือ บริษัท สแกนดิเนเวียอิสระ จำกัด (มหาชน)
บริษัทที่ 7 SPL คือ บริษัท สยามพาณิชย์อิสระ จำกัด (มหาชน)

ข้อพึงสังเกต การใช้ชื่อบัญชีที่เกี่ยวกับรายการของสัญญาเช่าระยะยาว ส่วนใหญ่แล้วมีความหลากหลายไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีทั้งหมดที่เกี่ยวกับบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว คือ TAS No. 29, IAS No. 17 และ SFAS No. 13 รวมทั้งชื่อ “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” ได้ถูกนำมาใช้แทนทั้งความหมายทางบัญชีของ สัญญาเช่าการเงิน และสัญญาเช่าดำเนินงาน สำหรับบริษัทที่ต่างกัน ทำให้เกิดความสับสนและไม่สามารถนารายการดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกันได้

กลุ่มที่ 1 บริษัทที่มีการดำเนินงานของธุรกิจอิสระซึ่งเกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงินประเภทเดียว

- 1 ECL คือ บริษัท ตะวันออกพาณิชย์ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน)
- 2 GL คือ บริษัท กรู๊ปลิส จำกัด (มหาชน)
- 3 ML คือ บริษัท ไมต้า ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน)
- 8 THANI คือ บริษัท ราชธานีลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน)

สำหรับบริษัททั้ง 4 ในกลุ่มนี้มีรายการ “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” หรือ “บัญชีลูกหนี้เช่าซื้อและขายผ่อนชำระ” ซึ่งเป็นลักษณะของสัญญาเช่าการเงิน โดยตามที่ศึกษาจากหมายเหตุประกอบงบการเงินจะเห็นว่าบริษัทฯเหล่านี้มีการหักด้วย รายการดอกเบี้ยรอรับรู้ และมีการตั้ง “บัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ” ตามระยะเวลาการค้างชำระของลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อคงเหลือ โดยได้หักรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ออกจากบัญชีลูกหนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งรายการลูกหนี้-สุทธิ

จากการนำเสนอข้างต้น รายการ “บัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ” จะถูกมองเป็นส่วนหนึ่งของลูกหนี้ที่เกิดจากเงินต้นในการให้กู้ยืม ไม่ได้เกี่ยวกับรายได้ที่จะเกิดจากดอกเบี้ยรอรับรู้แต่อย่างใด และการคิดค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเป็นการประมาณการ (Estimation) ตามเกณฑ์ของหน่วยงาน กล่าวคือ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ซึ่งทำให้ข้อมูลเบี่ยงเบนจากความจริง โดยที่การประมาณการที่ใช้อาจแตกต่างกัน และระยะเวลาที่ไม่เท่ากัน รวมทั้งมีเงินต้นบวกดอกเบี้ย จึงเห็นว่ารายการ “บัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ” ไม่ควรจะมีอยู่สำหรับการหาค่า “ลูกหนี้-สุทธิ” ที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป ทั้งนี้ การหักด้วย “บัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ” เพื่อหาค่า “ลูกหนี้-สุทธิ” สำหรับลูกหนี้ที่เกิดจากสัญญาเช่าระยะยาวนั้น ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีทั้ง 3 ที่มีการวิเคราะห์ในงานวิจัยฉบับนี้

สำหรับรายการ “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” ของ 1 ECL, 3 ML และ 8 THANI หรือรายการ “บัญชีลูกหนี้เช่าซื้อและขายผ่อนชำระ” ของ 2 GL จึงประกอบด้วยสองส่วนคือ

1. ส่วนของเงินลงทุนที่ปล่อยสินเชื่อเรียกว่า “เงินต้น”
2. ส่วนของรายได้ดอกเบี้ยรับที่ยังไม่เกิดขึ้นเรียกว่า “ดอกเบี้ยรอรับรู้” ซึ่งยังไม่ควรถือเป็น “ลูกหนี้การค้า” เพราะยังไม่เกิดการรับรู้ของรายได้ โดยที่ทางบริษัทฯเรียกรายการดังกล่าวแตกต่างกันดังนี้

1 ECL เรียกว่า “ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถือเป็นรายได้”

2 GL เรียกว่า “ดอกผลเช่าซื้อและขายผ่อนชำระ”

3 ML เรียกว่า “ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถือเป็นรายได้”

รายการเงินลงทุน (เงินต้น) ที่บริษัทฯ ได้ปล่อยสินเชื่อกู้ให้กับลูกค้าไปนั้นประกอบไปด้วยเงินลงทุนสองส่วนดังนี้

1. ส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี ซึ่งถูกจัดเป็น เงินลงทุนระยะสั้น
2. ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี ซึ่งถูกจัดเป็น เงินลงทุนระยะยาว

ทั้งนี้ เงินลงทุนข้างต้นดังกล่าวไม่ได้เกิดจากรายได้ของบริษัทฯ ไม่ควรถูกเรียกเป็น “ลูกหนี้การค้า” ที่เป็นผลมาจากการค้างรับของรายได้ที่เกิดขึ้นแล้ว นอกจากนั้น เฉพาะ “ส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี” สมควรที่จะถูกนำไปวิเคราะห์เพื่อคำนวณหา “อัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio)” โดยไม่ควรรวมส่วนของ “คอกเบี้ยรอรับรู้”

ตารางที่ 4.1 จะเป็นตารางที่แสดงข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจสินเชื่อซึ่งในส่วนของสินทรัพย์ คือ ลูกหนี้ ทั้งนี้ งบดุลของบริษัทในกลุ่มที่ 1 จะนำเสนอรายการ “ลูกหนี้-สุทธิ” ที่หักด้วย รายการ “คอกเบี้ยรอรับรู้” และ “ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ”

ตารางที่ 4.2 จะเป็นตารางที่แสดงข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจสินเชื่อซึ่งในส่วนของสินทรัพย์ คือ ลูกหนี้ โดยที่ทำการปรับปรุงใหม่ให้ถูกต้องตามมาตรฐานบัญชีที่ควรรับรู้เป็น “เงินลงทุนสุทธิ” กล่าวคือ ในการคำนวณหา “ลูกหนี้-สุทธิ” จะทำการหักเฉพาะรายการ “คอกเบี้ยรอรับรู้” เท่านั้น ซึ่งเห็นได้ว่ามูลค่าของ “ลูกหนี้-สุทธิ” จะสูงขึ้น และข้อมูลดังกล่าวสะท้อนความหมายของเงินลงทุน คือ เงินต้น ที่บริษัทฯ ได้ปล่อยสินเชื่อไปในส่วนของสัญญาเช่าระยะยาวประเภทสัญญาเช่าการเงิน และมีชื่อเรียกตาม TAS No. 29 ว่า “เงินลงทุนสุทธิในสัญญาเช่า” สำหรับ SFAS No. 29 และ IAS No. 17 เรียกรายการนี้ว่า “Net Investment” ส่วนรายการ “ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว” ที่ใช้ชื่อตาม TAS No. 29 มีชื่อเรียกตาม SFAS No. 29 ว่า “Lease (Payments) Receivable” ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของรายการเงินลงทุนขั้นต้น (Gross Investment) จะเห็นได้ว่าการเกิดรายการลูกหนี้ดังกล่าวมีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนกับการเกิดลูกหนี้ของธุรกิจทั่วไป กล่าวคือ ตามปกติแล้วการรับรู้รายได้ที่ยังไม่ได้รับเงินสดถือเป็นการเกิดลูกหนี้ แต่การเกิดลูกหนี้ของธุรกิจสินเชื่อซึ่งที่เรียกว่า “ลูกหนี้” เป็นเพียงการเกิดรายการลงทุนจากการปล่อยเงินกู้โดยยังไม่เกิดการรับรู้รายได้แต่อย่างใด ธุรกิจสินเชื่อเหล่านี้จะเกิดรายได้ก็ต่อเมื่อเวลาที่ได้ใช้เงินกู้ผ่านไปทำให้เกิดรายการ “คอกเบี้ยรับ” ที่ถือเป็นรายได้ของธุรกิจสินเชื่อซึ่งที่ให้บริการด้านการให้กู้เงินโดยตรง (Direct Financing) นั้นเอง

ตารางที่ 4.1: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน - กลุ่มที่ 1 (หน่วย: บาท)

I ECL รายการทางบัญชี	สินทรัพย์หมุนเวียน		สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน=เงินลงทุนระยะยาว	
	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระใน 1 ปี	2546	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี	2546
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	508,550,336	425,821,340	690,851,878	589,298,896
หัก ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้	-84,204,495	-75,915,264	-65,625,837	-56,664,491
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	-2,993,182	-4,767,491	-3,183,981	-5,460,691
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ - สุทธิ	421,352,660	345,138,586	622,042,060	527,173,714

ตารางที่ 4.2: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน (ปรับปรุง) - กลุ่มที่ 1 (หน่วย: บาท)

I ECL รายการทางบัญชี	สินทรัพย์หมุนเวียน		สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน=เงินลงทุนระยะยาว	
	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระใน 1 ปี	2546	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี	2546
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว	508,550,336	425,821,340	690,851,878	589,298,896
หัก รายได้ดอกเบี้ยที่ยังไม่ได้รับ	-84,204,495	-75,915,264	-65,625,837	-56,664,491
เงินลงทุนสุทธิ	424,345,841	349,906,077	625,226,041	532,634,406

ตารางที่ 4.1: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน - กลุ่มที่ 1 (หน่วย: บาท)

2 GL	2547	2546
รายการทางบัญชี		
ลูกหนี้เข้าซื้อและขายผ่านชำระ	1,031,692,061	728,796,579
ดอกผลเข้าซื้อและขายผ่านชำระค้างรับ	16,472,916	16,574,289
หัก ดอกผลเข้าซื้อและขายผ่านชำระรอดตัดบัญชี	-283,601,696	-187,106,672
หัก ค่าเผื่อนหนี้สงสัยจะสูญ	-38,881,068	-50,910,654
ลูกหนี้เข้าซื้อและขายผ่านชำระ - สุทธิ	725,682,214	507,353,542

ตารางที่ 4.2: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน (ปรับปรุง) - กลุ่มที่ 1 (หน่วย: บาท)

2 GL	2547	2546
รายการทางบัญชี		
ลูกหนี้ตามสัญญาชำระระยะยาว	1,031,692,061	728,796,579
หัก รายได้ดอกเบี้ยที่ยังไม่ได้รับ	-283,601,696	-187,106,672
เงินลงทุนสุทธิ	748,090,365	541,689,907

หมายเหตุ: บริษัทได้มีการจำแนกสินทรัพย์ออกเป็นประเภทหมุนเวียน และไม่หมุนเวียน

รายการ "ดอกผลเข้าซื้อและขายผ่านชำระค้างรับ" ไม่ใช้ส่วนของเงินต้นที่กู้ยืม

ตารางที่ 4.1: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน - กลุ่มที่ 1 (หน่วย: บาท)

3 ML รายการทางบัญชี	สินทรัพย์หมุนเวียน		สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน=เงินลงทุนระยะยาว
	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระใน 1 ปี	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี	
	2547	2546	2546
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	847,645,812	408,979,876	627,858,492
หัก ดอกผลเช่าซื้อที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้	-231,480,623	-117,086,886	-95,118,046
หัก ค่าเผื่อนหนี้สงสัยจะสูญ	-18,129,703	-6,342,490	-15,061,319
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ - สุทธิ	598,035,486	285,550,500	517,679,127

ตารางที่ 4.2: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน (ปรับปรุง) - กลุ่มที่ 1 (หน่วย: บาท)

3 ML รายการทางบัญชี	สินทรัพย์หมุนเวียน		สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน=เงินลงทุนระยะยาว
	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระใน 1 ปี	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี	
	2547	2546	2546
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว	847,645,812	408,979,876	627,858,492
หัก รายได้ดอกเบี้ยที่ยังไม่ได้รับ	-231,480,623	-117,086,886	-95,118,046
เงินลงทุนสุทธิ	616,165,189	291,892,990	532,740,446

สำหรับด้านการรับรู้รายได้ของกลุ่มที่ 1 จะเห็นว่า การตั้งประมาณการค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ประจํางวด มีผลทำให้เกิดเป็นค่าใช้จ่ายหนี้สูญในงบกำไรขาดทุนสำหรับงวดบัญชีนั้น ที่มีผลทำให้ “กำไรสุทธิ” ลดลงเท่ากับค่าใช้จ่ายหนี้สูญ เมื่อมีการปรับปรุงข้อมูลทางบัญชีตามตารางที่ 4.2 จะมีผลทำให้กำไรสุทธิของบริษัทต่างๆ ในกลุ่มที่ 1 เพิ่มขึ้นเท่ากับค่าใช้จ่ายหนี้สูญของงวดบัญชีดังกล่าว

อนึ่ง การปรับปรุงรายการค่าใช้จ่ายหนี้สูญที่มีความสัมพันธ์กับรายการรายได้ที่เกี่ยวข้องกับ สัญญาเช่าระยะยาวนั้น ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากข้อมูลในงบกำไรขาดทุนที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายหนี้สูญ เป็นแบบยอดรวมของรายได้ทุกประเภท และข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินมิได้เพียงพอที่จะเปิดเผยสำหรับข้อมูลค่าใช้จ่ายหนี้สูญที่เกี่ยวข้องกับสัญญาเช่าระยะยาว

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ปัญหาการรับรู้รายได้ไม่ได้เป็นประเด็นที่สำคัญ แต่ปัญหาของการ นำเสนอข้อมูลจากที่ควรจะเป็น รายการเงินลงทุนสุทธิ กลายเป็น รายการลูกหนี้-สุทธิ จะก่อให้เกิด ความเข้าใจที่ผิดพลาด

หากการปล่อยสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นอันมีผลเนื่องมาจากธุรกิจดีซึ่งมีความเติบโตขึ้น เงินสดลดลง เพราะมีการนำเงินไปลงทุนกับลูกค้า ในขณะที่บริษัทมีกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ที่ให้เช่า พร้อมกับสัญญาเช่าระยะยาวนั้นยกเลิกไม่ได้ แสดงว่าบริษัทมีการดำเนินงานที่ดีขึ้น ปล่อยสินเชื่อได้มากขึ้น และความ เสี่ยงน้อยเพราะมีความเป็นเจ้าของในสินทรัพย์ถาวรที่ลูกค้าทำสัญญาเช่าระยะยาว ดังนั้น การที่กระแส เงินสดลดลงเนื่องมาจากการลงทุนจึงเป็นสิ่งที่พึงพอใจสำหรับธุรกิจดีซึ่ง และบริษัทเหล่านี้สามารถ คาดหวังที่จะได้รับรายได้ประเภท “ดอกเบี้ยรับ” สำหรับงวดบัญชีในอนาคต

ในทางตรงข้าม หากธุรกิจดีซึ่งรับรู้การปล่อยสินเชื่อเป็นเหมือนธรรมชาติของลูกค้าทั่วไปที่ มีการประมาณการค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ก็เท่ากับถูกแปลความหมายว่าการรับรู้รายได้เกิดขึ้นแล้วใน งวดบัญชีอดีต และปัจจุบัน ผู้ใช้งบการเงินมีโอกาสเข้าใจผิดทำให้ไม่คาดหวังว่าบริษัทจะสามารถสร้าง รายได้ในงวดบัญชีอนาคตได้ดีกว่าที่ได้รายงานไปแล้วในงบการเงิน ดังนั้น ข้อมูลของงบการเงินที่ ได้รับจึงไม่สามารถเป็น ข้อมูลข่าวดี (Good News) ให้กับผู้ใช้งบการเงินที่จะส่งผลให้ราคาหุ้นของ บริษัทดังกล่าวสูงขึ้นได้เท่าที่ควรจะเป็นในอนาคต นอกจากนั้นแล้ว บริษัทเหล่านี้รับรู้รายได้สำหรับ สัญญาเช่าระยะยาวแบบสัญญาเช่าการเงิน ซึ่งจากงานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า จะมีผลทำให้การ รับรู้รายได้ในปัจจุบันสูงกว่ารายได้ในอนาคต ทำให้เกิดแนวโน้มที่ราคาหุ้นสูงในอดีต และปัจจุบัน แล้ว มีแนวโน้มที่จะลดลงในอนาคต หากเป็นเช่นนี้แล้ว การรับรู้รายได้ที่เกิดขึ้นก็จะไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อผู้ ถือหุ้นของบริษัทเหล่านี้ถ้าเป็นผู้ถือหุ้นที่มีวัตถุประสงค์ในการถือหุ้นเป็นระยะเวลายาว

กลุ่มที่ 2 บริษัทที่มีการดำเนินงานของธุรกิจสีซึ่งทั้งสองประเภท คือ ประเภทสัญญาเช่าดำเนินงาน และประเภทสัญญาเช่าการเงิน คือ

บริษัทที่ 4 NVL คือ บริษัท นวลีสซึ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัทที่ 5 PL บริษัท ภัทรลีสซึ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัทที่ 6 SCAN คือ บริษัท สแกนดิเนเวียลีสซึ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัทที่ 7 SPL คือ บริษัท สยามพาณิชย์ลีสซึ่ง จำกัด (มหาชน)

สำหรับบริษัททั้ง 4 ในกลุ่มที่ 2 นี้ประกอบด้วย 2 ประเภทของรายการ ประเภทแรกคือ รายการ “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” หรือ “บัญชีลูกหนี้ค่าเช่าตามสัญญาเช่าดำเนินงาน” เพื่อเป็นการรับรู้รายการของสัญญาเช่าดำเนินงาน และประเภทที่ 2 คือ รายการ “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน” หรือ “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว” เพื่อการรับรู้รายการของสัญญาเช่าการเงิน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากหมายเหตุประกอบงบการเงิน และพบว่าในทางปฏิบัติ บริษัทในกลุ่มที่ 2 มีรายการดอกเบี้ยรอรับรู้ (ซึ่งมีการเรียกชื่อที่แตกต่างกัน โดยจะนำเสนอต่อไป) และรายการประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ทั้งสองรายการดังกล่าวจะถูกหักออกจาก “บัญชีลูกหนี้” เพื่อให้ได้มาซึ่งรายการลูกหนี้-สุทธิ ทั้งที่เป็นลูกหนี้ซึ่งเกิดจากรายการสัญญาเช่าดำเนินงาน และสัญญาเช่าการเงิน

สำหรับกลุ่มที่ 2 นี้ รายการ “บัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ” ไม่ควรที่จะถูกนำมารับรู้เพื่อหาค่า “ลูกหนี้-สุทธิ” เช่นเดียวกับเหตุผลที่ได้อธิบายไปแล้วในกลุ่มที่ 1

ตารางที่ 4.3 จะเป็นตารางที่แสดงข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจสีซึ่งในส่วนของสินทรัพย์ที่เกิดจากการรับรู้ทางบัญชีสำหรับประเภทสัญญาเช่าดำเนินงาน และประเภทสัญญาเช่าการเงิน คือ ลูกหนี้ ทั้งนี้ งบดุลของบริษัทในกลุ่มที่ 2 จะนำเสนอรายการ “ลูกหนี้-สุทธิ” ที่หักด้วย รายการประเภทของ “ดอกเบี้ยรอรับรู้” (ถ้ามี) และ “ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ” (ถ้ามี)

ตารางที่ 4.4 จะเป็นตารางที่แสดงข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจสีซึ่งในส่วนของสินทรัพย์ คือ ลูกหนี้ โดยที่ทำการปรับปรุงใหม่สำหรับกลุ่มที่ 2 กล่าวคือ ในการคำนวณหา “ลูกหนี้-สุทธิ” จะทำการหักเฉพาะรายการ “ดอกเบี้ยรอรับรู้” เท่านั้น ซึ่งเห็นได้ว่ามูลค่าของ “ลูกหนี้-สุทธิ” จะสูงขึ้น และมีความหมายเป็นเงินลงทุน คือ เงินต้น ที่บริษัทได้ปล่อยสินเชื่อไปในส่วนของสัญญาเช่าซื้อและสัญญาเช่าระยะยาว ทั้งประเภทสัญญาเช่าดำเนินงานที่ควรรับรู้เป็น “สินทรัพย์ให้เช่า” และประเภทสัญญาเช่าการเงิน โดยถือเป็นรายการ “เงินลงทุนสุทธิ”

ตารางที่ 4.3: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน - กลุ่มที่ 2

(หน่วย: บาท)

4 NVL รายการทางบัญชี	สินทรัพย์หมุนเวียน			สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน=เงินลงทุนระยะยาว		
	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระใน 1 ปี			ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี		
	2547	2546	2545	2547	2546	2545
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	1,209,412,000	1,153,463,000	850,978,987	1,675,423,000	1,739,486,000	986,868,070
หนี้ ดอกผลเช่าซื้อรอตัดบัญชี	-142,478,000	-147,470,000	-108,601,751	-115,887,000	-120,776,000	-76,300,639
หนี้ ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	-9,927,000	-4,968,000	-5,361,597	-4,123,000	-6,750,000	-5,964,480
สุทธิ	1,057,007,000	1,001,025,000	737,015,639	1,555,413,000	1,611,960,000	904,602,951
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	376,696,000	341,603,000	187,107,881	633,505,000	839,313,000	358,182,484
หนี้ ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้	-48,328,000	-58,734,000	-30,114,990	-61,491,000	-90,387,000	-25,741,322
หนี้ ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	-25,151,000	-799,000	-1,136,009	-1,230,000	-2,123,000	-1,606,218
สุทธิ	303,217,000	282,070,000	155,856,882	570,784,000	746,803,000	330,834,944
รวมทั้งหมด (สุทธิ)	1,360,224,000	1,283,095,000	892,872,521	2,126,197,000	2,358,763,000	1,235,437,895

ตารางที่ 4.4: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน (ปรับปรุง) - กลุ่มที่ 2

(หน่วย: บาท)

4 NVL รายการทางบัญชี	สินทรัพย์หมุนเวียน			สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน=เงินลงทุนระยะยาว		
	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระใน 1 ปี			ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี		
	2547	2546	2545	2547	2546	2545
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	1,209,412,000	1,153,463,000	850,978,987	1,675,423,000	1,739,486,000	986,868,070
หนี้ ดอกผลเช่าซื้อรอตัดบัญชี	-142,478,000	-147,470,000	-108,601,751	-115,887,000	-120,776,000	-76,300,639
สินทรัพย์ให้เช่า	1,066,934,000	1,005,993,000	742,377,236	1,559,536,000	1,618,710,000	910,567,431
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	376,696,000	341,603,000	187,107,881	633,505,000	839,313,000	358,182,484
หนี้ ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้	-48,328,000	-58,734,000	0	-61,491,000	-90,387,000	-25,741,322
เงินลงทุนสุทธิ	328,368,000	282,869,000	187,107,881	572,014,000	748,926,000	332,441,162
รวมทั้งหมด	1,395,302,000	1,288,862,000	929,485,117	2,131,550,000	2,367,636,000	1,243,008,593

(หน่วย: บาท)

ตารางที่ 4.3: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน - กลุ่มที่ 2

5 PL รายการทางบัญชี	สินทรัพย์หมุนเวียน		สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน=เงินลงทุนระยะยาว			
	2547	2546		2545		
ลูกหนี้ค่าเช่าตามสัญญาเช่าดำเนินงาน	39,653,731	29,668,448	41,740,796			
หัก ดอกเบี้ยลดมูลค่า (ไม่มีผลการ)	0	0	0			
หัก ค่าเผื่อนหนี้สงสัยจะสูญ	-2,460,699	-1,193,654	-22,412,000			
สุทธิ	37,193,032	28,474,794	19,328,796			
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	43,389,045	23,990,918	53,859,535			
หัก ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้	-15,700,000	-9,900,000	-11,400,000			
หัก ค่าเผื่อนหนี้สงสัยจะสูญ						
สุทธิ	27,689,045	14,090,918	42,459,535			
รวมทั้งหมด (สุทธิ)	64,882,077	42,565,712	61,788,331			
	2547	2546	2545	2547	2546	2545

(หน่วย: บาท)

ตารางที่ 4.4: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน (ปรับปรุง) - กลุ่มที่ 2

5 PL รายการทางบัญชี	สินทรัพย์หมุนเวียน		สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน=เงินลงทุนระยะยาว			
	2547	2546		2545		
ลูกหนี้ค่าเช่าตามสัญญาเช่าดำเนินงาน	39,653,731	29,668,448	41,740,796			
บวก สินทรัพย์ให้เช่า - สุทธิ	3,663,760,000	3,012,050,000	1,887,920,000			
สินทรัพย์ให้เช่า	3,703,413,731	3,041,718,448	1,929,660,796			
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	43,389,045	23,990,918	53,859,535			
หัก ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้	-15,700,000	-9,900,000	-11,400,000			
เงินลงทุนสุทธิ	27,689,045	14,090,918	42,459,535			
รวมทั้งหมด	3,731,102,776	3,055,809,366	1,972,120,331			
	2547	2546	2545	2547	2546	2545

ตารางที่ 4.3: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน - กลุ่มที่ 2

(หน่วย: บาท)

6 SCAN	สินทรัพย์หมุนเวียน			สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน=เงินลงทุนระยะยาว		
	รายการทางบัญชี					
	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระในปี		2545	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี		2545
	2547	2546	2545	2547	2546	2545
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	400,529,000	894,437,000	888,817,000	671,072,000	888,959,000	754,206,000
หัก ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้	-43,073,000	-81,071,000	-76,277,000	-42,899,000	-57,442,000	-48,166,000
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	-37,362,000	-138,017,000	-153,962,000			
สุทธิ	320,094,000	675,349,000	658,578,000	628,173,000	831,517,000	706,040,000
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	139,110,000	226,757,000	263,747,000	138,293,000	160,847,000	200,158,000
หัก ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้	-7,732,000	-10,133,000	-13,646,000	-5,479,000	-9,563,000	-13,112,000
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	-37,383,000	-115,469,000	-132,857,000			
สุทธิ	93,995,000	101,155,000	117,244,000	132,814,000	151,284,000	187,046,000
รวมทั้งหมด (สุทธิ)	414,089,000	776,504,000	775,822,000	760,987,000	982,801,000	893,086,000

ตารางที่ 4.4: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน (ปรับปรุง) - กลุ่มที่ 2

(หน่วย: บาท)

6 SCAN	สินทรัพย์หมุนเวียน			สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน=เงินลงทุนระยะยาว		
	รายการทางบัญชี					
	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระในปี		2545	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี		2545
	2547	2546	2545	2547	2546	2545
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	400,529,000	894,437,000	888,817,000	671,072,000	888,959,000	754,206,000
หัก ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้	-43,073,000	-81,071,000	-76,277,000	-42,899,000	-57,442,000	-48,166,000
สินทรัพย์ให้เช่า	357,456,000	813,366,000	812,540,000	628,173,000	831,517,000	706,040,000
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน	139,110,000	226,757,000	263,747,000	138,293,000	160,847,000	200,158,000
หัก ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้	-7,732,000	-10,133,000	0	-5,479,000	-9,563,000	-13,112,000
เงินลงทุนสุทธิ	131,378,000	216,624,000	263,747,000	132,814,000	151,284,000	187,046,000
รวมทั้งหมด	488,834,000	1,029,990,000	1,076,287,000	760,987,000	982,801,000	893,086,000

ตารางที่ 4.3: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน - กลุ่มที่ 2

(หน่วย: บาท)

7 SPL รายการทางบัญชี	สินทรัพย์หมุนเวียน			สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน=เงินลงทุนระยะยาว		
	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระใน 1 ปี			ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี		
	2547	2546	2545	2547	2546	2545
ถูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	14,466,851,712	11,633,082,530	9,083,684,934	24,444,271,698	18,861,404,662	13,130,463,387
หัก ดอกผลเช่าซื้อรอตัดบัญชี			-1,539,386,660			-1,245,959,914
หัก ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้	-2,230,442,306	-1,909,958,626		-2,014,078,109	-1,695,680,531	
หัก ค่าเผื่อน้ำสงสัยจะสูญ	-28,869,229	-25,985,107	-1,436,168			
สุทธิ	12,207,540,177	9,697,138,797	7,542,862,106	22,430,193,589	17,165,724,131	11,884,503,473
ถูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว	702,652,304	575,173,069	495,196,685	880,751,082	767,711,675	613,507,427
หัก รายได้รอตัดบัญชี	-81,674,591	-73,892,819	-66,457,219	-55,751,042	-48,434,326	-45,193,264
หัก ค่าเผื่อน้ำสงสัยจะสูญ	-82,056,682	-95,233,151	-73,318,788			
สุทธิ	538,921,031	406,047,099	355,420,678	825,000,040	719,277,349	568,314,163
รวมทั้งหมด (สุทธิ)	12,746,461,208	10,103,185,896	7,898,282,784	23,255,193,629	17,885,001,480	12,452,817,636

ตารางที่ 4.4: ข้อมูลบัญชีตามงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน (ปรับปรุง) - กลุ่มที่ 2

(หน่วย: บาท)

7 SPL (ต่อ) รายการทางบัญชี	สินทรัพย์หมุนเวียน			สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน=เงินลงทุนระยะยาว		
	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี			ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี		
	2547	2546	2545	2547	2546	2545
ถูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	14,466,851,712	11,633,082,530	9,083,684,934	24,444,271,698	18,861,404,662	13,130,463,387
หัก ดอกผลเช่าซื้อรอตัดบัญชี			-1,539,386,660			-1,245,959,914
หัก ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้	-2,230,442,306	-1,909,958,626		-2,014,078,109	-1,695,680,531	
สินทรัพย์ให้เช่า	12,236,409,406	9,723,123,904	7,544,298,274	22,430,193,589	17,165,724,131	11,884,503,473
ถูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว	702,652,304	575,173,069	495,196,685	880,751,082	767,711,675	613,507,427
หัก รายได้รอตัดบัญชี	-81,674,591	-73,892,819	-66,457,219	-55,751,042	-48,434,326	-45,193,264
เงินลงทุนสุทธิ	620,977,713	501,280,250	428,739,466	825,000,040	719,277,349	568,314,163
รวมทั้งหมด	12,857,387,119	10,224,404,154	7,973,037,740	23,255,193,629	17,885,001,480	12,452,817,636

รายการที่เกี่ยวข้องกับสัญญาเช่าดำเนินงาน

ชื่อบัญชีที่ใช้สำหรับรายการลูกหนี้ที่เกี่ยวข้องกับสัญญาเช่าดำเนินงาน คือ “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” ของ 4 NVL, 6 SCAN และ 7 SPL และชื่อ “บัญชีลูกหนี้ค่าเช่าตามสัญญาเช่าดำเนินงาน” ของ 5 PL

ตารางที่ 5.1 แจกแจงรายการประเภทดอกเบี้ยรอรับรู้ และรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ที่ถูกนำมาใช้ในการคำนวณหาค่า “ลูกหนี้ - สุทธิ” ของแต่ละบริษัทฯ ในกลุ่มที่ 2 ซึ่งมีความหลากหลายในแนวปฏิบัติสำหรับประเภทรายการสัญญาเช่าดำเนินงาน ทำให้เกิดความเหมือนบางประเภทรายการในบางบริษัทฯ และมีความแตกต่างในบางประเภทรายการ ดังที่ได้ทำสรุปไว้ในตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 5.1: ตารางสรุปความเหมือนและความแตกต่างของรายการสัญญาเช่าดำเนินงาน - กลุ่มที่ 2

รายการทางบัญชี	สินทรัพย์หมุนเวียน				สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี				ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี			
	4 NVL	5 PL	6 SCAN	7 SPL	4 NVL	5 PL	6 SCAN	7 SPL
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ								
ลูกหนี้ค่าเช่าตามสัญญาเช่าดำเนินงาน								
หัก ประเภท “ดอกเบี้ยรอรับรู้”	X		X	X	X		X	X
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	X	X	X	X	X			
ลูกหนี้ - สุทธิ								

X = มีรายการที่นำมารับรู้ทางบัญชี

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า กรณี 4 NVL, 6 SCAN และ 7 SPL มีส่วนประกอบของรายการลูกหนี้สำหรับสัญญาเช่าดำเนินงานซึ่งประกอบด้วยสองส่วนคือ

1. ส่วนของเงินลงทุนที่ปล่อยสินเชื่อเรียกว่า “เงินต้น”
2. ส่วนของรายได้ดอกเบี้ยรับที่ยังไม่เกิดขึ้นเป็นประเภทที่เรียกว่า “ดอกเบี้ยรอรับรู้” ซึ่งยังไม่ควรถือเป็น “ลูกหนี้การค้า” เพราะยังไม่เกิดการรับรู้ของรายได้ โดยที่ทางบริษัทฯ เรียกรายการดังกล่าวแตกต่างกันดังนี้

4 NVL เรียกว่า “บัญชีดอกผลเช่าซื้อรถดับบัญชี”

6 SCAN เรียกว่า “ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้”

7 SPL เรียกว่า “บัญชีดอกผลเช่าซื้อรถดับบัญชี” ในปี 2545 และตั้งแต่ปี 2546 ได้เปลี่ยนมาเรียกเป็น “ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถึงเป็นรายได้”

กรณีของ 5 PL มีส่วนประกอบของรายการลูกหนี้สำหรับสัญญาเช่าดำเนินงานเฉพาะส่วนของเงินลงทุนที่ปล่อยสินเชื่อเรียกว่า “เงินต้น” เท่านั้น โดยไม่มีการรับรู้รายการประเภท “ดอกเบี้ยรอรับรู้”

รายการเงินลงทุน (เงินต้น) ที่บริษัทฯ ได้ปล่อยสินเชื่อเงินกู้ให้กับลูกค้าไปนั้น สำหรับกรณีของ 4 NVL, 6 SCAN และ 7 SPL ประกอบไปด้วยเงินลงทุนสองส่วนดังนี้

1. ส่วนที่ถึงกำหนดชำระใน 1 ปี ซึ่งถูกจัดเป็น เงินลงทุนระยะสั้น โดยที่บริษัทฯ ได้มีการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้
2. ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี ซึ่งถูกจัดเป็น เงินลงทุนระยะยาว ทั้งนี้ มีเพียง 4 NVL เท่านั้นที่มีการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับส่วนนี้

ในขณะที่ 5 PL ไม่มีการจำแนกรายการลูกหนี้ที่เกี่ยวข้องกับสัญญาเช่าดำเนินงาน คือ “บัญชีลูกหนี้ค่าเช่าตามสัญญาเช่าดำเนินงาน” ออกเป็นส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี โดย 5 PL จะรับรู้รายการลูกหนี้ดังกล่าวในส่วนที่ถึงกำหนดชำระใน 1 ปีเท่านั้น ซึ่งรายการนี้ถูกจัดเป็น เงินลงทุนระยะสั้น และบริษัทฯ ได้มีการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้ด้วย

อนึ่ง หากรายการที่เกิดจากสัญญาเช่าระยะยาวประเภทสัญญาเช่าดำเนินงานข้างต้นเป็นไปตามมาตรฐานบัญชีเท่าที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องสัญญาเช่าระยะยาวแล้ว (ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานการบัญชีของไทย มาตรฐานการบัญชีของระหว่างประเทศ หรือ มาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา) รายการลูกหนี้เหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นเลย โดยที่จะมีการบันทึกมูลค่าตามจำนวน “ลูกหนี้ – สุทธิ” (ไม่หักค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ) ซึ่งเท่ากับเงินลงทุนในสินทรัพย์ที่ให้ลูกค้าเช่า และแสดงเป็นรายการ “บัญชีสินทรัพย์ให้เช่า” เหมือนกับที่ 5 PL มีการรับรู้ในบางส่วนของงบดุล ส่วนรายการลูกหนี้ค่าเช่าตามสัญญาเช่าดำเนินงานดังเช่นของ 5 PL น่าจะเป็นรายการที่เกี่ยวกับค่าเช่าค้างรับ ที่เป็นเงินงวดค่าเช่ารับ ทั้งนี้เงินงวดค่าเช่ารับดังกล่าวในบางกรณีอาจสามารถเทียบเท่ากับจำนวนเงินที่มาจากส่วนประกอบของเงินต้นบวกดอกเบี้ยรับประจำงวด นั่นเอง

สรุปว่า เงินลงทุนข้างต้นในสินทรัพย์เพื่อให้เช่าดังกล่าวสำหรับกรณีสัญญาเช่าดำเนินงานยังไม่ได้ออกให้เกิดรายได้ของบริษัทฯ จึงไม่ควรถูกเรียกเป็น “ลูกหนี้การค้า” ที่เป็นผลมาจากการค้างรับของรายได้ที่เกิดขึ้นแล้วตามธุรกิจทั่วไป

รายการที่เกี่ยวข้องกับสัญญาเช่าการเงิน

ข้อมูลของบริษัทในกลุ่มที่ 2 จะมีลักษณะการนำเสนอแบบเดียวกันกับกลุ่มที่ 1 เพียงแต่มีชื่อเรียกทางบัญชีที่ต่างกัน โดยมีชื่อเรียกเป็น “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน” สำหรับ 4 NVL, 5PL และ 6 SCAN และ มีชื่อเรียกเป็น “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว” สำหรับ 7 SPL

ทั้งนี้ หากยึดหลักตามมาตรฐานบัญชีเท่าที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องสัญญาเช่าระยะยาวแล้ว (กล่าวคือ มาตรฐานการบัญชีของไทย มาตรฐานการบัญชีของระหว่างประเทศ หรือ มาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา) ชื่อบัญชีที่ควรจะเป็นคือ “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว” ดังเช่นที่ 7 SPL ได้ประยุกต์ใช้อยู่

ตารางที่ 5.2 แจกแจงรายการประเภทดอกเบี้ยรอรับรู้ และรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ที่ถูกนำมาใช้ในการคำนวณหาค่า “ลูกหนี้ - สุทธิ” ของแต่ละบริษัทฯ ในกลุ่มที่ 2 ซึ่งมีความหลากหลายในแนวปฏิบัติสำหรับประเภทรายการสัญญาเช่าการเงิน ทำให้เกิดความเหมือนบางประเภทรายการในบางบริษัทฯ และมีความแตกต่างในบางประเภทรายการ ดังที่ได้ทำสรุปไว้ในตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 5.2: ตารางสรุปความเหมือนและความแตกต่างของรายการสัญญาเช่าการเงิน - กลุ่มที่ 2

รายการทางบัญชี	สินทรัพย์หมุนเวียน				สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
	ส่วนที่ถึงกำหนดชำระใน 1 ปี				ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี			
	4 NVL	5 PL	6 SCAN	7 SPL	4 NVL	5 PL	6 SCAN	7 SPL
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน								
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว								
หัก ประเภท “ดอกเบี้ยรอรับรู้”	X	X	X	X	X	X	X	X
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	X		X	X	X			
ลูกหนี้ - สุทธิ								

X = มีรายการที่นำมารับรู้ทางบัญชี

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า กรณี 4 NVL, 6 SCAN และ 7 SPL มีส่วนประกอบของรายการลูกหนี้สำหรับสัญญาเช่าการเงินซึ่งประกอบด้วยสองส่วนคือ

1. ส่วนของเงินลงทุนที่ปล่อยสินเชื่อเรียกว่า “เงินต้น”
2. ส่วนของรายได้ดอกเบี้ยที่ยังไม่เกิดขึ้นเป็นประเภทที่เรียกว่า “ดอกเบี้ยรอรับรู้” ซึ่งยังไม่ควรถือเป็น “ลูกหนี้การค้า” เพราะยังไม่เกิดการรับรู้ของรายได้ โดยที่ทางบริษัทฯ เรียกรายการดังกล่าวแตกต่างกันดังนี้

4 NVL, 5 PL และ 6 SCAN เรียกว่า “ดอกเบี้ยที่ยังไม่ถือเป็นรายได้”

7 SPL เรียกว่า “บัญชีรายได้รอตัดบัญชี”

รายการเงินลงทุน (เงินต้น) ที่บริษัทฯ ได้ปล่อยสินเชื่อเงินกู้ให้กับลูกค้าด้วยการทำสัญญาเช่าระยะยาวประเภทสัญญาเช่าการเงิน สำหรับบริษัทในกลุ่มที่ 2 นี้ประกอบไปด้วยเงินลงทุนสองส่วนดังนี้

3. ส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี ซึ่งถูกจัดเป็น เงินลงทุนระยะสั้น โดยที่บริษัทฯ ได้มีการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้ และมีเพียง 5 PL เท่านั้นที่ไม่มีการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับส่วนนี้
4. ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี ซึ่งถูกจัดเป็น เงินลงทุนระยะยาว ทั้งนี้ มีเพียง 4 NVL เท่านั้นที่มีการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับส่วนนี้

สรุปได้ว่าสำหรับสัญญาเช่าระยะยาวประเภทสัญญาเช่าการเงิน มีเฉพาะ 7 SPL เท่านั้นที่ใช้ชื่อเรียกทางบัญชีคือ “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว” ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีทั้งของ SFAS No. 13, IAS No. 17 และ TAS No. 29 ในขณะที่แนวคิดในการรับรู้รายการลูกหนี้ของทุกบริษัทในกลุ่มที่ 2 นั้นถูกต้องสอดคล้องกับลักษณะของความเป็น “เงินลงทุนขั้นต้น (Gross Investment)” โดยถือเป็นรายการเงินลงทุน ซึ่งเมื่อมีการนำรายการประเภท “ดอกเบี้ยรอรับรู้” มาทำการหักออกจากเงินลงทุนขั้นต้น หรือลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว และจะได้ “ลูกหนี้-สุทธิ” ซึ่งถือเป็น “เงินลงทุนสุทธิ (Net Investment)” นั่นคือ เงินต้น ที่ถือเป็นบริการด้านการให้กู้เงินโดยตรง (Direct Financing) ของธุรกิจลีสซิ่ง

อย่างไรก็ดี ได้มีบางบริษัทที่หักรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญออกจากรายการลูกหนี้ ซึ่งจะมีผลทำให้ “ลูกหนี้ - สุทธิ” มีผลลดเคลื่อนทำให้ลดลงไปจากความเป็น “เงินลงทุนสุทธิ หรือ เงินต้น” ที่ควรจะเป็น จะเห็นว่ามีเพียง 5 PL เท่านั้นที่ไม่มีการนำรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาใช้ในการคำนวณค่า “ลูกหนี้ - สุทธิ” และสำหรับในส่วนของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน: ส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี 6 SCAN และ 7 SPL ก็มีได้มีการประเมินค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ จึงไม่มีรายการดังกล่าวหักออกจากรายการลูกหนี้แต่อย่างใด

สำหรับด้านการรับรู้รายได้ในกลุ่มที่ 2 นี้ ทุกบริษัทยกเว้น 5 PL มีบัญชีประเภทรายได้คอกเบียรับทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมาจากสัญญาเช่าซื้อ หรือสัญญาเช่าระยะยาว ดังที่ได้แสดงในตารางที่ 3: ตารางเปรียบเทียบประเภทรายการทางบัญชี - งบกำไรขาดทุน ทำให้ข้อมูลเหล่านี้ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ต่อไปได้ในเชิงแจกแจงระหว่างรายได้จากสัญญาเช่าดำเนินงาน และรายได้จากสัญญาเช่าการเงิน อนึ่ง สำหรับประเด็นการบวกกลับของรายการค่าใช้จ่ายหนี้สูญที่มีผลทำให้รายได้ที่เกี่ยวข้องแสดงจำนวนสูงขึ้นนั้น ก็เป็นไปในแนวทางเดียวกับที่ได้มีการวิเคราะห์ไปแล้วสำหรับกลุ่มที่ 1 ทั้งนี้ ในจำนวน 4 บริษัทของกลุ่มที่ 2 มีเพียง 5 PL เท่านั้น ที่มีการแสดงรายการ “บัญชีค่าเช่ารับจากสัญญาเช่าดำเนินงาน” ซึ่งเป็นการบ่งบอกลักษณะของรายได้ประเภทค่าเช่ารับ ซึ่งเป็นไปตามแนวปฏิบัติของมาตรฐานการบัญชีทั้ง 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสรุป

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์เปรียบเทียบการวัดผลการดำเนินงานทางบัญชีการเงิน ด้วยวิธีการบัญชีที่แตกต่างกันในเชิงปฏิบัติ สำหรับธุรกิจเอสเอ็มอีซึ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งดำเนินกิจการในลักษณะของนิติบุคคลมีทั้งสิ้น 8 บริษัท และถูกจัดให้อยู่ในประเภทสถาบันการเงิน โดยเป็นผู้ให้สินเชื่อเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์ ภายใต้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เงื่อนไขทางกฎหมาย และประมวลรัษฎากรของไทย

International Finance Corporation (IFC) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของธนาคารโลก (World Bank) ได้ทำการสรุปว่า ธุรกิจเอสเอ็มอีซึ่งเป็นธุรกิจที่มีแรงจูงใจหลายประเด็นในการที่จะมีความเจริญเติบโตทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทยด้วยเหตุผลที่สรุปได้ดังนี้

ความเป็นเจ้าของ (มีกรรมสิทธิ์) ในสินทรัพย์ถาวร สำหรับประเทศที่กฎหมายเกี่ยวกับการให้กู้ยืมจากสถาบันการเงิน (Bank Lending) มีข้อบังคับที่จำเป็นจะต้องมีหลักประกัน (Collateral) การให้เช่าไม่จำเป็นที่จะต้องมีการหลักประกันเพราะสินทรัพย์เป็นของผู้ให้เช่าอยู่แล้ว และทำให้ไม่ต้องมีปัญหาเรื่องการยึดคืนสินทรัพย์ถาวร เพราะผู้ให้เช่ามีกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ถาวรตั้งแต่แรก

การให้เช่าทำให้การใช้สินเชื่อนำไปใช้กับสินทรัพย์ถาวรที่ได้ตกลงกันไว้ เพราะถ้าเป็นการให้สินเชื่อโดยทั่วไป ผู้กู้อาจนำเงินสินเชื่อที่ได้รับไปลงทุนกับสิ่งอื่นแทนที่จะเป็นสินทรัพย์ที่ได้ตกลงกันไว้เพื่อขอสินเชื่อ

การดำเนินการขอทำเอสเอ็มอีสะดวกกว่าการขอสินเชื่อ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการขอเช่าระยะยาว ไม่ขึ้นอยู่กับสินเชื่อที่เกี่ยวข้องกับธนาคารที่ต้องป้องกันความเสี่ยง (เพราะผูกพันกับเรื่องภาระของผู้ฝากเงิน) ทำให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการด้านเอกสารต่ำ การทำเอสเอ็มอีมักมีเอกสารทางธุรกรรมที่น้อยกว่าการขอสินเชื่อทั่วไป และทำให้การดำเนินการทางเอกสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

แรงจูงใจด้านประโยชน์ทางภาษีอากร (Tax Incentives) ประมวลรัษฎากรของหลายประเทศอนุญาตให้ผู้เช่าให้หักค่าใช้จ่ายของ “ค่าเช่าจ่ายตามสัญญาเช่าระยะยาว” โดยสามารถถือเป็นค่าใช้จ่ายที่นำมาลดฐานกำไรสุทธิเพื่อคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล

วิธีการบัญชีที่ใช้ปฏิบัติกันอยู่สำหรับธุรกิจเอสเอ็มอีข้างต้น ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานการบัญชีเรื่องการบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว ในด้านผู้ให้เช่า มาตรฐานเหล่านี้คือมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 13 (SFAS No. 13) มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ

ฉบับที่ 17 (IAS No. 17) และมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 29 (TAS No. 29) ทั้งนี้ มาตรฐานการบัญชีไทยได้จำแนกวิธีปฏิบัติทางบัญชีเป็นสองประเภท คือ สัญญาเช่าการเงิน และสัญญาเช่าดำเนินงาน

ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีปฏิบัติทางบัญชีของแต่ละบริษัทว่า มีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร โดยผู้วิจัยสามารถจำแนกบริษัทเหล่านี้ได้เป็น 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีการรับรู้ทางบัญชีเป็นประเภทสัญญาเช่าการเงินวิธีเดียว และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีการรับรู้ทางบัญชีทั้งสองประเภท คือ สัญญาเช่าการเงิน และสัญญาเช่าดำเนินงาน โดยการใช้ข้อมูลตามแนวคิดทางบัญชี มาตรฐานการบัญชี และเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลทางบัญชีที่ได้จากรายงานงบการเงินและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัททั้ง 8 แห่ง ในช่วงตั้งแต่ปี 2545 ถึง 2547 ซึ่งได้มาจากฐานข้อมูล Set Smart ที่จัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการวิเคราะห์พบว่าบริษัท 7 ใน 8 แห่ง (ยกเว้น 5 PL) ที่มีวิธีปฏิบัติทางบัญชีไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีทั้ง 3 โดยที่บริษัทเหล่านี้ไม่ได้ประยุกต์ใช้วิธีการรับรู้ทางบัญชีเกี่ยวกับการดำเนินการธุรกิจสัญญาเช่าระยะยาวด้านผู้ให้เช่าให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีเหล่านั้น จะเห็นว่าบริษัทต่างๆ มีความหมายเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความสับสน เช่น “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” บางบริษัทใช้เรียกแทน “สัญญาเช่าการเงิน” ในขณะที่บางบริษัทใช้เรียกแทน “สัญญาเช่าดำเนินงาน” ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินเกิดความสับสนในการจำแนกประเภทของสัญญาเช่าระยะยาวจาก “บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” โดยที่บัญชีดังกล่าวมุ่งเน้นการสื่อความหมายของประเภทนิติกรรมสัญญาในรูปแบบกฎหมาย (Legal Form) มากกว่าประเภทสัญญาในเชิงเนื้อหาสาระ (Substance) ทางบัญชี ทั้งนี้ จากการติดตามดูข้อมูลงบการเงินประจำปี 2548 วิธีปฏิบัติทางบัญชีก็เป็นแบบเดิม

บริษัททั้ง 8 แห่งมีรายการ “ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” และ/หรือ “ลูกหนี้สัญญาเช่าการเงิน” ด้วยคำว่า “ลูกหนี้” จึงทำให้มีการประมาณการ “ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ” และได้ผลลัพธ์เป็น “ลูกหนี้ – สุทธิ” เกิดขึ้น ทั้งๆที่ ทุกบริษัทได้มีการกำหนดนโยบายบัญชีเกี่ยวกับ การหยุดรับรู้รายได้หากมีการค้างชำระค้างงวด ตั้งแต่ 3 – 5 เดือน ที่ได้เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งจะเห็นได้ว่า รายได้เกิดขึ้นหลังจาก ลูกหนี้ประเภทนี้ ในขณะที่โดยปกติทั่วไป รายได้ เกิดขึ้นพร้อมกับ ลูกหนี้ แต่สำหรับ ลูกหนี้ – สุทธิ เหล่านี้ แท้จริงแล้วคือ เงินต้น หรือที่เรียกว่า รายการเงินลงทุนสุทธิ (Net Investment) ซึ่งธุรกิจอิสระซึ่งได้ปล่อยกู้ให้กับลูกค้า (แต่เรียกเป็น “การเช่าระยะยาว”) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องทำการปรับปรุงรายการให้เหมาะสมด้วยการบวกกลับ “ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ” ในตารางที่ 4.2 สำหรับกลุ่มที่ 1 และ ตารางที่ 4.4 สำหรับกลุ่มที่ 2 รวมทั้งทำการปรับชื่อรายการที่นำเสนอให้เหมาะสมกับประเภทของสัญญาเช่าระยะยาว

สำหรับรายการที่ควรจะเป็นประเภทสัญญาเช่าดำเนินงาน ซึ่งปรากฏในกลุ่มที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการปรับรายการจาก ลูกหนี้ - สุทธิ ให้เป็น รายการ สินทรัพย์ให้เช่า (ดังแสดงในตารางที่ 4.4) ทั้งนี้ การวิเคราะห์ไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดจากการประมาณการ (Estimation) ทางบัญชี คือ ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ค่าเสื่อมราคา-สินทรัพย์ถาวร (รวมทั้งที่ให้เช่าตามสัญญาดำเนินงาน) โดยผู้วิจัยได้ยึดเอามูลค่าสุทธิของสินทรัพย์ กล่าวคือ ลูกหนี้ (สุทธิ) และสินทรัพย์ถาวร (สุทธิ) ตามลำดับ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ โดยตั้งสมมุติฐานว่า บริษัทต่างๆที่ถูกวิเคราะห์มีแนวทางหรือหลักเกณฑ์ในการประมาณการใกล้เคียงกัน หรือหากมีความแตกต่างกันก็ไม่มีนัยสำคัญพอที่จะทำให้ผลของการวิเคราะห์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ในทางตรงข้าม สำหรับ ค่าเผื่อผลขาดทุนจากมูลค่าที่ลดลง ผู้วิจัยไม่ได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์ เพราะเป็นตัวเลขที่เกิดจากการประมาณการเช่นกัน แต่มีเพียงบางบริษัทเท่านั้นที่มีการนำค่านี้มาหักออกจาก “รายการสินทรัพย์ถาวร” เพื่อให้ได้ “รายการสินทรัพย์ถาวร - สุทธิ” ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการบวกกลับ ค่าเผื่อผลขาดทุนจากมูลค่าที่ลดลง เข้าไปในรายการสินทรัพย์ถาวร ทำให้ รายการสินทรัพย์ถาวร - สุทธิ ในรายงานฉบับนี้แสดงค่ามากกว่าที่มีการนำเสนออยู่ในงบการเงินของบริษัทต่างๆ

อนึ่ง ในความเป็นจริงแล้ว การประมาณการเหล่านี้ย่อมอาจเกิดผลกระทบต่อข้อมูลทางบัญชีที่เกิดจากหลักฐานการเงินที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจะทำให้แนวทางการวิเคราะห์เบี่ยงเบนไปด้วยเกณฑ์ในการคำนวณประมาณการของแต่ละบริษัทอาจแตกต่างกันออกไป และอาจจะส่งผลให้มูลค่าสุทธิสำหรับสินทรัพย์ของแต่ละบริษัทแตกต่างกันออกไปด้วย อันทำให้มีผลกระทบต่อการวิเคราะห์เปรียบเทียบของงานวิจัยฉบับนี้ ทั้งนี้ ข้อจำกัดดังกล่าวอาจจะเป็นทางเลือกสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาเรื่องต่างๆเหล่านี้ในอนาคต

จากผลที่วิเคราะห์ได้ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถใช้ข้อมูลของงบการเงินด้านงบกำไรขาดทุนเพื่อทำการปรับคำนวณหากำไรสุทธิที่ควรจะเป็น เนื่องจากวิธีปฏิบัติทางบัญชีในส่วนของรายได้และค่าใช้จ่ายเป็นการนำเสนอในภาพรวม ซึ่งไม่สามารถจำแนกตามประเภทสัญญาเช่าระยะยาวทางบัญชี และหมายเหตุประกอบงบการเงินมีไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์เพื่อทำการจำแนกตามวัตถุประสงค์ข้างต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ตามธรรมชาติแล้วการรับรู้รายการทางบัญชีที่ถูกต้องและเป็นมาตรฐานเดียวกันทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระหว่างธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันได้ ในที่นี้ คือ ธุรกิจสีซึ่งที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเช่าซื้อรถยนต์ จากงานวิจัยฉบับนี้ ประโยชน์ประการแรกคือ ทำ

ให้พบว่าวิธีปฏิบัติทางการบัญชีสำหรับธุรกิจอิสระซึ่งมีการใช้อยู่ในประเทศไทยยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีไทย คือ TAS No. 29 อันเป็นผลให้ข้อมูลบัญชีที่ได้จากงบการเงินไม่สามารถแสดงผลการดำเนินงานที่สะท้อนความเจริญทางเศรษฐกิจด้านธุรกิจอิสระซึ่งในประเทศไทยได้อย่างที่ควรจะเป็น และไม่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับงบการเงินของบริษัทในระดับระหว่างประเทศ และงบการเงินของบริษัทในสหรัฐอเมริกาได้ เพราะไม่สอดคล้องกับวิธีปฏิบัติใน IAS No. 17 และ SFAS No. 13 ตามลำดับ งานวิจัยฉบับนี้จะมีส่วนช่วยในการเป็นสื่อกลางแก่บริษัทเหล่านี้ที่จะมีโอกาสปรับเปลี่ยนการจัดทำข้อมูลบัญชีให้เกิดความเป็นมาตรฐานเดียวกันในอนาคต

ประโยชน์ประการถัดไปคือ การดำเนินธุรกิจที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย ภายใต้สิ่งแวดล้อมของไทย ในที่นี้คือ ธุรกิจอิสระซึ่งแบบไทย ที่มีพัฒนาการด้านกฎหมายทั้งสัญญาเช่าซื้อ และสัญญาเช่าระยะยาว การกำหนดมาตรฐานการบัญชีไทยควรได้มีการศึกษาถึงความเหมาะสมเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ควรจะเป็น และทำการศึกษาเชิงเปรียบเทียบในส่วนของข้อดี ข้อเสีย ของมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ และมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา พร้อมทั้งศึกษาความเป็นไปได้สำหรับวิธีปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่ควรจะเป็นสำหรับประเทศไทย โดยมีใช่เป็นเพียงการนำมาตรฐานการบัญชีใดๆมาทำการแปลความหมายหรือแปลภาษาเป็นไทยเพื่อเกิดเป็นมาตรฐานการบัญชีไทย ดังที่คุณธีระชัย ภูวนา รณรานุกูล เลขานุการ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ด.) ได้ให้ความเห็นไว้ในงานการประชุม The 5th Asian Academic Accounting Association Conference ที่จัดขึ้น ณ ประเทศไทย ระหว่างวันที่ 11-13 ตุลาคม 2547 ว่า มาตรฐานการบัญชีบางฉบับอาจไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศได้ เพราะสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของไทยไม่เหมาะสม

ประโยชน์ประการสุดท้ายคือ ผลที่ได้จากงานวิจัยนี้จะทำให้เกิดการสื่อสารระหว่างวิชาชีพ เช่น นักวิเคราะห์การเงินจะสามารถใช้ข้อมูลทางบัญชีซึ่งเป็นตัวบ่งชี้สุขภาพของธุรกิจได้อย่างเหมาะสม โดยแทนที่จะเป็นเพียงการหีบตัวเลขตามชื่อทางบัญชีแต่ไม่ได้มีความหมายตามทั่วไป ได้แก่ ลูกหนี้ ความสัญญาเช่าการเงิน ที่มีองค์ประกอบเป็นแบบเงินลงทุนขั้นต้น (Gross Investment) และมีส่วนของดอกเบี้ยรอรับรู้ ที่ต้องนำไปหักออกเพื่อให้ได้ค่า “เงินลงทุนสุทธิ (Net Investment)” ดังนั้น หากนักวิเคราะห์การเงินต้องคำนวณหาอัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio) ที่เกี่ยวกับอัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratio) จะได้ตระหนักว่าไม่ควรนำรายการลูกหนี้ประเภทนี้ไปใช้ในการคำนวณดังกล่าว

ข้อจำกัด

งานวิจัยนี้ไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อทำการศึกษเกี่ยวกับแนวทางในการวางแผนภาษีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาวแต่อย่างใด รวมทั้งไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อหาความสัมพันธ์ของผลกำไรสุทธิกับราคาหุ้น

วิธีวิจัยสำหรับงานวิจัยฉบับนี้คือ ผู้วิจัยไม่ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ทำบัญชี และ/หรือ ผู้สอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับบริษัททั้ง 8 ว่าเชื่อบัญชีที่ใช้นำเสนอในงบการเงินเหล่านั้นหมายถึงสัญญาประเภทใด เนื่องจากเชื่อบัญชีที่ใช่ปฏิบัติอยู่นั้นมีความแตกต่างจากที่ควรจะเป็นตามมาตรฐานการบัญชีอื่นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป หรือที่เรียกกันอย่างย่อเป็นที่รู้จักกันดีในทางวิชาชีพบัญชีว่า GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) ณ ที่นี้คือ SFAS No. 13, IAS No. 17 และ TAS No. 29 ตัวอย่างได้แก่

1 ECL ใช้ชื่อบัญชีว่า “ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” ควรหมายถึง สัญญาเช่าการเงิน หรือสัญญาเช่าดำเนินงาน

ในขณะที่ 4 NVL ใช้ชื่อบัญชีว่า “ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” น่าจะหมายถึง สัญญาเช่าดำเนินงาน เพราะบริษัทฯ มีชื่อบัญชี “ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน” อีกหนึ่งบัญชีอยู่แล้ว

แต่ในฐานะที่ผู้วิจัยประกอบวิชาชีพด้านบัญชี เมื่อได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของหมายเหตุประกอบงบการเงิน และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) จึงพบว่า การใช้ชื่อ “ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” ของ 1 ECL ควรเป็นแบบสัญญาเช่าการเงิน และการใช้ชื่อ “ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” ของ 4 NVL ควรเป็นแบบสัญญาเช่าดำเนินงาน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งชี้ประเด็นที่ว่า ในกรณีของบุคคลภายนอกผู้ไม่ได้เป็นนักวิชาชีพทางบัญชีและไม่มีความรู้ข้อมูลจากภายในจากบริษัทเหล่านั้น รวมถึงการไม่มีโอกาสที่จะสัมภาษณ์ผู้รู้ข้อมูลการดำเนินงานภายในได้แล้ว เช่น ผู้ใช้งบการเงินทั่วไป รวมถึงนักวิเคราะห์งบการเงิน หากใช้แหล่งข้อมูลจากงบการเงิน โดยคาดหวังว่างบการเงินเหล่านั้นถูกจัดทำตามมาตรฐานบัญชี คือ TAS No. 29 จะพบว่าข้อมูลที่ได้รับทำให้เกิดความสับสน ไม่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการวางแผน หรือการตัดสินใจแต่อย่างใด

ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการจัดทำงบการเงินสำหรับธุรกิจอิสระซึ่งเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการวางแผนและการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินก็จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ ทำให้งบการเงินเหล่านี้เป็นเพียงตัวเลขปริมาณ แต่ขาดคุณภาพของข้อมูลทางการเงิน และในบางโอกาสอาจมีผลทำให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาดไปด้วย

นอกจากนั้นแล้ว ในกรณีที่ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์คลาดเคลื่อน กล่าวคือ ถ้าธุรกิจลีสซิ่งในกลุ่มที่ 2 มีแต่สัญญาเช่าระยะยาวประเภทเดียวคือ สัญญาเช่าการเงิน แต่กลับจำแนกลูกหนี้ทางบัญชีเป็น บัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ และบัญชีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน ก็ไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใดที่จะต้องจำแนกบัญชีออกเป็น 2 ชื่อบัญชี เนื่องจากแนวคิดทางบัญชียึดตาม “เนื้อหาสาระสำคัญกว่า รูปแบบทางกฎหมาย (Substance Over Legal Form)” ทางที่ควรจะทำนั้นเป็นเพียงการบันทึกข้อมูลในเชิงสารบรรณเพื่อจำแนกประเภทสัญญาตามรูปแบบทางกฎหมายเป็น กลุ่มสัญญาเช่าซื้อ และกลุ่มสัญญาเช่าระยะยาว (ไม่ใช่สัญญาเช่าการเงิน) และบันทึกบัญชีตามวิธีที่เป็นไปตามเงื่อนไขทางบัญชี สำหรับสัญญาเช่าระยะยาวเป็น “ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าระยะยาว” และ “สินทรัพย์ถาวร - ให้เช่า” สำหรับประเภทสัญญาเช่าการเงิน และประเภทสัญญาเช่าดำเนินงาน ตามลำดับ ทั้งนี้ ในแต่ละบัญชีข้างต้นสามารถประกอบด้วยสัญญาทั้งสองประเภทตามรูปแบบทางกฎหมาย กล่าวคือ กลุ่มสัญญาเช่าซื้อ และกลุ่มสัญญาเช่าระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นเห็นว่าสำหรับธุรกิจลีสซิ่งทั้งหมด ในฐานะเป็นผู้ให้เช่าสำหรับสัญญาเช่าระยะยาวแบบการให้กู้เงินโดยตรง (Direct Financing Lease) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการปล่อยสินเชื่อให้กับลูกค้า ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการจำแนกสัญญาเช่าระยะยาวออกเป็น 2 ประเภทคือ สัญญาเช่าการเงิน และสัญญาเช่าดำเนินงาน ที่เกิดจากเงื่อนไขที่ระบุไว้ตามมาตรฐานการบัญชีทั้ง 3 เพราะการจำแนกเป็นสัญญาเช่าดำเนินงาน จะทำให้รับรู้เสมือนการให้เช่าสินทรัพย์ถาวรซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานธุรกิจลีสซิ่งที่ได้ทำการศึกษาในที่นี้ ทำให้ไม่สามารถสะท้อนสุขภาพหรือผลการดำเนินงานที่ถูกต้องขององค์กรที่กำลังทำการวิเคราะห์ได้อยู่ได้ ซึ่งในความเป็นจริงธุรกิจเหล่านี้มุ่งเน้นการปล่อยสินเชื่อแต่อย่างเดียวดังนั้น ธุรกิจลีสซิ่งประเภทนี้จึงควรรับรู้รายการสัญญาเช่าระยะยาวเป็นแบบสัญญาเช่าการเงินเพียงประเภทเดียว โดยไม่ต้องใช้เงื่อนไขทางบัญชีในการจำแนกประเภทสัญญาเช่าระยะยาว ในขณะที่การบัญชีสัญญาเช่าระยะยาวในด้านผู้เช่ายังมีความจำเป็นที่จะต้องจำแนกสัญญาเช่าระยะยาวออกเป็น สัญญาเช่าการเงิน และสัญญาเช่าดำเนินงาน

ท้ายสุด ผู้วิจัยไม่ได้ลงความเห็นว่าคุณภาพของการจัดทำบัญชีของนักบัญชีไทย หรือผู้สอบบัญชีไทยมีปัญหาเนื่องจากงบการเงินที่บุคคลเหล่านี้เกี่ยวข้องด้วยไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่มีให้ปฏิบัติตาม หากแต่เป็นเพียงข้อบ่งชี้ว่า การประยุกต์ใช้มาตรฐานฉบับนี้ ซึ่งมีความซับซ้อนและสับสนในการปฏิบัติสำหรับรูปแบบทางกฎหมายที่มีทั้ง สัญญาเช่าซื้อ สัญญาเช่าระยะยาว และสัญญา

ผ่อนส่ง (ในบางกรณี) ที่ได้มีการนำมามาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 7 ในอดีตที่ได้เคยประยุกต์ใช้ ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนเป็นมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 29 (TAS No. 29) แต่การปฏิบัติทางธุรกิจยังคงเดิม ประกอบกับ IAS No. 17 ซึ่งมีการนำเสนอไปในทิศทางที่สร้างความไม่ชัดเจน หรือไม่สอดคล้องกับ SFAS No. 13 ซึ่งเป็นต้นแบบของ “การทำบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว” ดังนั้น เมื่อมีการนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจ리스ซึ่งในประเทศไทยจึงทำให้เกิดความสับสน ทำให้เกิดช่องว่างในการประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวกับ “สัญญาเช่าซื้อ” ซึ่งไม่มีใน IAS No. 17 และ SFAS No. 13 นั้นเอง จึงเป็นเหตุให้นักวิชาชีพบัญชีของไทยต้องพยายามปรับแนวปฏิบัติกันเอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

- ธนัชชัย ผดุงธิตติ. สัญญาธุรกิจควบคุม. สำนักพิมพ์นิติรัฐ, 2544.
- มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 29 “การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว”
สำนักนโยบายระบบการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง แนวทางการพัฒนาและ
กำกับดูแลธุรกิจสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non-Bank Financial Institutions, NBFIs)
อคุลย์ ศรีหุชาติ. สัญญาเช่าซื้อรถยนต์ในทางปฏิบัติ. รายงานการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพกฎหมาย
ชั้นสูง สถาบันวิชาชีพกฎหมายชั้นสูง สภานายความ, 2542.
- Ball, Ray, and Brown, Philip. “An Empirical Evaluation of Accounting Income Numbers.” Journal
of Accounting Research 6 (Autumn 1968): 159-178.
- Bragg, Steven; GAAP Implementation Guide. John Wiley & Sons, Inc. 2004.
- International Accounting Standards Committee. International Accounting Standards 2000.
International Accounting Standards Committee, London, United Kingdom, 2000.
- International Finance Corporation [IFC]. Leasing In Emerging Markets. The World Bank.
Washington, D.C. 1996
- Kieso, Donald E., and Weygandt, Jerry J. Intermediate Accounting. 11th ed., John Wiley & Sons, Inc.
2004
- Lipe, Robert C.. “Commentary: Lease Accounting Research and the G4+1 Proposal.” Accounting
Horizons, Vol. 15, No. 3, September 2001, pp.299-310.
- <http://setsmart.com>
- สำหรับงบการเงิน และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย